

که خهون ده بـته وـنه، که خهون ده بـته شيعر: ... ئه ديب نادر

ههـ وـسته يهـك لهـسهر وـستگهـيهـكى تـرى ئهـزمـوونـه شيعـريـيهـكهـى (سهـباح
هـنـجـدهـر)

ئهـديـب نادر
(بهـريـتـانـيا)

*شيعرو خهون

ئهـزمـوونـى ههـموو شاعـيرـك بـچهـند و چوون خهون گهـمارـى دهـدات، وـ وـاي
ئهـوهـيش ههـموو شيعـرـك تا ئهـ وـادهـيه لهـ خهوندا وـ نهـچووه تاكو
خوـنهر وا ههـست بـكات خهوتووـيهـكه و لهـبرـى خوـندنهـوه خهون دهـبينـ،
خهونى بهـ پـيت و فهـ دهـبينـ، كهـ هـنگـدانـهـوى ژيانـكـى پـ چالاكى و
كامـهـ، ژيانـكـ كهـ تـژيـه لهـ ههـموو هـگـزهـكانـى ههـكـردن، ژيانـكـ
(بـدهـنگـى دهـهـنـتهـ دهـنگـ) و هـنـدهـ اسـتهـقـينه و بهـرهـسته
(حهـكـايهـتى مردن) لهـ تـانـوپـيدا كهـمـك لهـ حهـكـايهـتى "ژيان درـژـترهـ".
جا لهـ بهـر ئهـوه شيعـر بهـ سـروشت وهـكو خهون لهـ دوو ناواخن پـكهـاتوو،
يهـكـيان ديارهـ، ئهـوى ديشيان ناديار، ناواخنه ديارهـكه ساختومان و
پهـيـكهـرهـى شيعـرهـكهـيهـ كهـ وشهـ ههــى دهـچـنـت، يـانى واقـيعهـ
دهـرهـكـيهـكهـيهـتى، بهــام ناواخنه ناديارهـكه بهـرجهـسته نـيهـ، بهــكو
وـنه و ئـيـماژ و سـيـمـبوـل دهـيـسـكـنن، لهـ وـگـاي ئهـمانهـوهـيه پـهـى پـ
دهـبرـت كهـ وشهـكان لهـ واقـيعـى دهـرهـكـيهـوه دهـيقـزنهـوه و دنـياـيهـكى
نا بهـرجهـسته، وهــ درـكـنـراوى پـ ئافهـريده دهـكـن.

كهـواته شيعـر، ههـروهـكو كـيـريـج دهـت پـويـسته با بهـتـكى يهـكـگرتووى
ههـت و پـكـ هـاتـبـت لهـ ديار و ناديار، كهـ بهـ شـوهـيهـكى سـزدارانه
درـك پـبـكرـت و بهـ شـوهـيهـكى سـنـتـيـمـنـتاـنـهـيش پـشـبـكهـوت و يهـكـكـ
لهـ كارفرماكانى ئهـوه بـت كهـ واقـيعـى دهـرهـكـيمان لهـ بهـرچاودا
دهـوهـمهـندتر بـكات. بـگومان، مادامهـكى شيعـرى جـيـددى بهـ دوو ههـند
مهـحـكـومهـ، با بزانيـن داخـ مانـايـى لهـ كوـ ههــدهـگوـزنـتهـوه و چـن
تهـماشـاي گـتـى دهـكات و هاوكـات چـن دهـبـته بهـشـكى دانـهـبـاو لـى؟
لهـو جوانـيـانـهـى كهـ داـيان دهـهـنـتهـ و بهـ پـىـ وليمـ وـاي بهـ
بهـهاگهـلـكى گرـيـنگ بارگـاوـيهـ و لهـو سـهـرسـووـمانـه دانـسقـانهـى كهـ
دهـيانـبهـخشـت و لهـو وـنـانهـى كهـ دهـستـكارى سـروشت دهـكـن و بهـ شانـازى

و فیزه وه تـیدیه پـه نـن و لهو گوزارشتانه یشه وه که پـرده له ووی خـم و پـه ژاره و کـفـانه مـرـیه کان هـه دـه مـا ن و نه مـریـان پـدیه به خـش، یان لهو ورده خـشی و ئـخـرنـه ی که قو واییه کانی بنیاده میان لـ پـاوپـ ده بـت؟ چی لهو شتانه دـت که شـعـر ده بـته جیهانیان، بـگومان بابه ته کان و ئه زموونه کان هـر به ته نیا نابنه تـپـگرافیا یه ک له کاغـز، تـپـگرافیا یه ک له زمان و خـیا ل و هـست و سـزه کان، به بـکو ده بنه هـز، ده بنه شتی به ره هـست و بـن ده کـر ن، ده ستیان لـ ده درـت و هـستیان پـدیه کـر ت، ده بـنـن و چـژ و له زه تیان لـ ده کـر ت. جا ئا لـ ره وه یه که شـعـر مانا به جیهان ده به خـش ت، ئه ویش به ده رختنی ئه و پـوه نـدیـانـه ی که هـن و پـشـتر درکمان پـنه کردوون. به بـگـه نه ویستیه که به بـ پـه یوه نـدی نـوان شته کان ئه و جیهانه ونده بـت، جیهانـکی ونیش خودانی مانا نییه. شـعـر پـویسته وه کو بنیاتنای ئه و دنیا یه وابـت که مـر قـ - خو نـه ر له ناکاو ده که و تـه ناوی و هـموو شـتـک بـی مـکه، پـشـتر نه دیتراوه، حـه پـه سـنـه ر و داکا سـنـه ر، وه لـ داخـ هـموو شـاعـیر ک ده کارـت ئه و دنیا یه بنیاد بـت؟ یان له باشتـرین حـا ت و باردا هـنـگه شـعـر بکه و تـه میانی دوو دنیاوه، که نه ئه مه یه و نه ئه وه یشه، به بـام "ئه و"ی خو نـه ر دوو چاری پـشـوی و شـپـزه یی ده بـت و نایه و ت له شو بـنـکـدا ئه و ق و قه تیس بـمـنـ، واتا گیر ده ی دـخـکی سایکـل جی ئه و تـ ده بـت که ئا تاجی به وه بـت به سه ریدا بازبدات و خـی لـ قوتار بکات.

شـعـر له بهر ئه وه ی مـر قـ، به پـی نیما یـشـیج، له سه رزه ویدا مه حکومه به هـموو شـتـک و پـویسته به ئه زموون بکات، که واته ئه زموونه، یان دوو باره کردنه وه ی ئه زموونه کانه، به بـئـه وه ی ئه زموونـگه رایـی بـت و هـمیشـه یـش به پرسه کـمـه لایه تی و ژیا نییه کانه وه پـوه نـدیـاره، له ژیان خـیه وه سه رچاوه ده گرـت و به هـی ئه ویشـه وه مانا و وـنـه جـرا و جـره کانی خـی ده ئا فرـنـ و ده سه لـات په یدا ده کات، "دـخـکه فـرمـک داده بـت" پتر له وه ی که فـنـمـنـمـنـلـ ژیا ی ئاوه ز بـت، فـنـمـنـمـنـلـ ژیا ی بـه ئه گـر بـشـ ئه م ده سته واژه یی گاستـن باشلار وه ربـگـرین، هـه گـری دره وشانه وه یه کی ناوه کییه، ئه و دره وشانه وه یه کی دیدـکی "فیژن" ناوه کیانه لـی به ئا گایه و ده ری ده بـت. دیاره ئه زموون هـه و بـکی سه رومـه بـ سه پاندنی خود به سه ر بابه تدا، ده نگی دیار و به رجه سته ی ئیندی قیدوا هـ، پـوه نـدیـه به ده روونه وه، به کـمـه لـگاوه، به مـژووه وه، که واته به م پـیه شـتـکی خودیه، به بـام یه کـکه له هـه نـده کانی پـوه نـدی، یان په یوه نـدی کردنه به ده ره وه ی خـیه وه، یانی لهو ئه زموونه خودیه بـاده پسکـت و ده چـته چوارچـوه ی

[illegible]

نیماییش له شوونځکدا دهوت: نووونوهی ئمه، په یوه سته به نووونوهی پوهندییه کلمان له گهلا ئه و شتانهی که پنته تاریکه کان له بهرچاوماندا شن ده که نه وه. به مئاوایه شاعیری داهنمر په یوه ندی نو له نوان شته کان و مرځ له لایه ک و له نوان شته کان و مرځ و جیهان له لایه کی تره وه بهر قهرار ده کات، چونکه هه میسه مه به ستی خای له نووونوه دا به دیبکات و به پای پالا قالیریش شاعر بهر له هه موو شتک بانگ شتکه به بوونگ یین، به گشتی شاعر به ته نگه وه هاتن و پهره پدانه به ژیان، جره ک بهرک یه کی ئه و سه رسوو مانانه یه که خودئاگامان ده وروژن و له وه دووری ده خاته وه که به خه وایووی بمونته وه. به گوهری ت فکرینی گاستن باشلاریش، ئه و جیهانه ی که تیدا ده ژین هه مان ئه و جیهانه نییه که بیري ل ده کهینه وه، له بهر ئه وه ئاتاجمان به هه لاتنه لی، زربه ی جاره کان جگا به هه لاتنه کانی شاعیر و گه کانی نووسینه، له استیشدا له و دنیا یه هه دت که "برتن د برخت" له و باوه دا بوو که فره دنده و وه حشه تناک و خه م که، ئه و شو نه نییه که ئه و تیده هزررت، به به زه ییه، له به تیدا هه ست به ناکامی و گومگه شته یی "Alienation" ده کات، ده نووست، نووسین ئهرکی ئه وه ده بینت که کمه ک و هاریکاری بکات هه تا بهرگی ئه و وه حشه تناکی و دنده یی و توندوتیژی به بگرت، ئیتر دنیا یه ک به وشه ده ئافرنت که تیدا هه ست به کامی و هه بوون و بایه خی خای ده کات و ههستی غه واره یی و ئه یلیه نه یشن تیدا ده وه ته وه، دنیا یه ک به ره نجامی ته هزرینی خه تی و په ی به وه ده بات که ی ته پیاکی خای دن زیووه ته وه و ئیدی هه رگیز پویست به وه ناکات لی هه ییت.

بـگومان شيعر هه‌ميشه له هه‌ته‌تي خـيدايه، هه‌ميشه له گو و تينه به‌رايه‌كاني خـيدايه، هه‌ميشه خاوه‌ني وزه و تين و گوژمه سه‌ره‌تاييه‌كاني خـيه‌تي، له لايه‌ني هه‌چـونه‌كانيشيه‌وه، ده‌ستاوـژـكه بـ مه‌عريفه په‌يدا‌کردن و كه‌شف‌کردن هه‌روه‌كو جـ گاروودي جه‌ختي لـده‌كاتـه‌وه، له‌وانه‌يه‌شايه‌تـحـايـه‌خـونـكـ بـت، يان خـي خـه‌ونـكي خـش و ناوازه بـت و چـه‌ند سـاته‌وه‌ختـكـ وه‌رگـره‌كه‌ي له كـژان و خم و په‌ژاره ومه‌ينه‌تـييه‌كاني تـينـتي ژيان دوور بخاته‌وه و له‌و دـزه‌خـه‌يش دووري بخاته‌وه كه له ده‌ورانده‌ورپدا به‌رجه‌سته كراوه،

ځاښ نه دات خو نهر شته جیددیه کانی خۍ له یاد بکات، پوښتیش هه میسه ئه رکی ئه وه بکت دۍ به ئاگا به نته وه، شته له بیرکراوه کانی به نته وه بهر دیدی زه ینی و زیندووۍ تی بکات به خسه تی و قووۍ ایه کی تازه له ناخیدا به ووناکی بگه یه نۍ، بۍ ئه وه ی شادی به استه قینه کانی ئه و چرکه ساتانه بینۍ ته وه که تۍ پیدا سهرقاۍ خو ننده وه یه، چونکه بۍ ئه و دهق ئاوۍ نه یه که ته فاسیله کانی بوون "بوونی ئه و" شنده کاته وه، یان ده بۍ ته ئه و شوۍ نه ی که له هه موو شوۍ نۍ زیاتر بۍ خۍ ده گه ۍ تۍ تۍ پیدا، ئینجا بۍ دنیا یه ک عه وداۍ ده بۍ که له ده ورو به ریدایه. ئه و دنیا یه ی مرۍ شه یدایه تی خودی ئه و مانایه یه که په یجۍ ری گه ۍ ان و دۍ زینه وه ی ده کات، نه ک هه ر ته نیا له ژیا ندا، به ۍ کو له سروشت و ئه دهب و خه یاۍ و خه ونه کانیشدا. ده شۍ بۍ ئه وه به دوا ی مانادا بگه ۍ تۍ هه تا له وه وه مانایه کی پۍ به پۍ ست به بوونی خۍ سهرچاوه بگرۍ تۍ، چونکه نزیکوونه وه، یان ده سته بهر کردنی مانا وه کو ئه وه وایه له بوون نزیک بۍ ته وه، یان بوونی خۍ ده سته بهر بکات.

ئهم ده سته ۍ که ژوورچه یه کی کورته تا به هۍ یه وه بتوانین ئامازه به وه بده ین به شۍ که له شاعیرانی هه شتا کان و نه وه ده کانیش هه وۍ ئه وه یان دا له ۍ گای ئه زموونگه راییه وه شۍ وازی باۍ ده سته ی پۍ شۍ خۍ یان بیان ۍ ه خسه نۍ تۍ، به ۍ ام له بهر ئه وه ی ئهم ئه زموونگه راییه دوا جار بوو به که ۍ که ۍ و ئامانچ ئیدی نیشانه ی خۍ نه پۍ کا، بۍ گومان هه موو شته کی هۍ نایه دی ته نیا شیعی جیاواز نه بۍ، ده نگۍ زۍ ربه یش نه بووه خودانی تایبه تمه ندیه کی ناوازه و هه ر له ناو جاۍ وجه نجاۍ یی ده نگه ته قلیدیه کانداه تیس مان و به دوا ی خۍ یاندا سه دایان به جۍ نه هۍ شته. یه کۍ که له و ناوانه ی که تابه حاۍ دوور و نزیک له و ته قه للا و کۍ شته سه رومۍ و ئه زموونۍ کی سه رنجۍ اکۍ شی نۍ وه نده شیعی یه که یه و هه ۍ وه سته ی خوۍ ننده وه بۍ خۍ ده سته بهر ده کات، ئه زموونی (سه باح ۍ نه جده ر: 18/11/1965_ هه ولۍ ر) ه، چونکه له سه ر ۍ ه و تۍ کی تایبه ت به خۍ ده ۍ وات و ده نگۍ کی زاۍ له ئه زموونه شیعی یه که ی ۍ سکاوه و توانیوۍ تی پشت له و ئه زموونگه راییه بکات، که سهرقاۍ ییه کی زۍ ری ناوه ته وه و به رده وام - یشته. دیاره بۍ ئه و ئه زموونگه رایۍ نه بووه به ئامانچ، به ۍ کو بووه به ده ستاوۍ ژ بۍ خۍ دۍ زینه وه، بۍ هه ۍ گرتنۍ ده نگ و ئه زموونی تایبه تمه ندۍ خۍ.

ئهم شاعیره هه ر له قۍ ناغه به راییه کانی ئه زموونه که یه وه دوالیزمۍ که به فه زای شیعه کانییه وه بهرچاو ده که ون، یان دوو ئاقاری و

دوو ټوټه بېرېه څه نه وو، په کټکیان تاب ټی ووون و څ به دهسته وه داو و ټوټه دیشیان تاب ټی ل ټا، سخت و څ به دهسته وه نه داوه، که ټمیش له وه وه سهرچاوهی گرتووه که به مه عریفه په کی که می تی ټی ریا نه ی زمانه وانیه وه هه ټی داوه څی له و واژه نامه سنوور به ند و دیاری کراوهی نه ونده که بدز ټه وه و هه ټی به زانندی سنووری زمانیشی داوه، ب ټگومان هه میسه یس هه ټه کانی ټا مانجی ټیان نه پ ټکاوه و ته موثر په خه یان پ ټگرتووه، جگه له وه فره ه نگی کی ب ټسنوور و پ ټل ټننه کراوی کردووه به دهستاو ټر و که رهسته ی مامه ټه کردن ب ټنووسینی شیعر و به رده و امیدان به ټه زموونه کی که تا ټاده په ک ټمه کی ټه وهی کردووه ټه نگی کی تر به پال ټه شیعریه ل ټکا ټیه کان ببه خشت و ټاس ټیه کی دی به و هاماچه بدات که ټه زموونه جیاوازه کانی ټدایه، ټه زموونی ټه و شت ټکی خوازاو نیه، به ټکو دا ه ټنانی ټیانه که په تی، ټکه ټا ناب ټت به ټه زموونی هاوسه رده مه کانی، چونکه خاوه نی سنووره کانی څ په تی و له نه وانی تایه تمه ندیه کانی څی و دهره وهی څیدا ج ټگیری کردوون، دنیا که ی ټه و تایه ته و جیاوازیه که یس به رجهسته یه، ته نانت ټه و بابته تانیش که سهودایان له گه ټدا ده کات له جوغزی بابته باو و سووننه تییه کاند ج ټگا ب ټ څیان دهسته بهر ناکهن، ټه گهرچی سهرباری هه ټه ب ټل ټه کانی ه ټشتایش ته و او څی له بونیادی کلاسیکیانه و ټمانسییانه ی زوبان ټانه پسکا ندووه، به ټام تا ټاده په ک ټوانیو ټتی څی له دنیا بینیه سوواوه کان داب ټت و به ش ټوه په کی گشتگیرانه تر به ټیان و مر ټف و بوونه وه په یوه ست ب ټت، ب ټگومان ټه و به دید و ټټ وانیی که سی دی شته کان نابین ټت، به ټکو به دیدی ټټ شن و وردبینانه ی څی په یان پ ټده بات و که شفی دیکه یان ب ټ ده کات و له زه مینه په کی که مه ټا په تییه وه چاود ټری شته کان ده کات و له ناو ټکسته کانیدا به رجهسته یان ده کات، سه فر له تانوپ ټی وشه کاند ده کات، وشه کان جوگرافیای تایه تمه ندی دنیا په کن، له مانای فره ه نگی څیان داما ټراون، نا ټاسایین، به ټام شیعر پیت ټنهره، به مانای نادره باو ده یان پیت ټن ټت و به مه دلوولی دیکه ده په و ټفرچکیان ب ټت، ب ټیه ټه و مانا شیعریه تازانه وای ل ټده کن به تاسه و مه راقه وه سه فره کانی ټه نجام بدات و هر گه شت ټکیشی له گه شته که ی پ ټشووی جیاواز ب ټت و تامو ب ټیه کی تری هه ب ټت.

ل ټره وه ده توانین ب ټټین نووسین سه فره کی هه میسه یی ټه وه، و ټستگا گه ل ټکی ز ټر و زه به ندی ټدایه، به ټام له بهر ټه وهی خود له بوونگی ټټ کی ب ټچند و چووندا یه ب ټیه به رده وام پ ټویسته له سهری و ټستگا کان به ج ټټټت و دووباره تاسه ی بینینی خود به ش ټه و جیاوازه که ی که ټکه هی گه مار ټ بدن، که واته ک ټچکردن ب ټ د ټزینه وه و

ئاشنا بوون به خود و شته كان خودى نووسين خـيه تى، هر بـيه له
 ژيانى ئەودا نووسين ئەو نىشتيمانە يە كه ناسنامەى دەدات،
 مادامەكى ئەو بەردەوامە لەوەى مامەـه به وشەو بەكات، ئىنتىماى
 ھەيە و خاوەنى نىشتيمانە، چونكه نووسين بـ ئەو ھاوتا و ھاومانای
 ھەموو شتـكه. بەم پـيه ھەموو نووسينـك بـ ئەو شوـنـكـى تازە يە، كه
 دەقـك دەنووسـت دەگاتە شوـنـكـى تر يان وـستگە يەكى تر، بەـام
 بـهەدادان بەجـيـدەھـت، چونكه قووـا لە ناخى خـيدا دەزانـت ئەو
 ئەو جـگايە نىيە كه ئەو نيازـتى و ئىدى گيرـدەى شوـنـكـى تر دەـت
 كه لە خەياـگەيدا ھـ و ـايەـهـكانى شەقـا دەگرن، ئامانجيش ھەر
 يەك شتە دەـبـ ھەوـهـكانى سەرلەنوـ بخاتەوہـگە ھەتا پـيـبگات، بـ شك
 بـ ئەوەى دووبارە بەجـيـبـتەوہ، دووبارە بەدوای شوـنـكـى تردا
 بگەـتەوہ، وەكو بـيـت پـشـوخت بزانت گەيشتن بە جـمەبەست كوشتنى
 خودى مەبەستە، بـيه ـاوہستان و ستاتيك بوون لەسەر ـووبەرى يەك
 دەق و گەيشتن و جـگير بوون لە وـستگايەك ـەتدەكاتەوہ، بەـام ئايا
 تـيـدەپەـنـ؟ بـگومان ھەموو ھەوـهـكانى بـ تـگەيشتن و دركـكى زياتر
 و باشتەرە لە خود و مرـق و دەوروبەر، كه دواچار دەـبـتە ھـى ئەوەى
 كه خودى خـى بەرھەـدا بـكات، يان ئەو خودئاگايى و ويژدانە
 بەرھەـدا بـكات كه لە تووناوتوونەكانى ناخيدا ئەوق و مەـاسە، كه
 ئەمەيش كـمەكى خوـنەر دەكات پتر لە خودى خـى حاـى بـت و بە
 ناواخـنـكى دىناميكيزيندوو بـت، تيشكـك لە ناخيدا ھەبـت ھەتا
 ژينگەكەى خـى پـ بەديبكات، ژينگە وەكو خـى كه ھەيە، ھەقيقەتەكەى
 ئەگەرچيش تاـا و ئازار بەخشە، ئەگەرچيش بـزاركەر و بـزەوەر و
 قـزەوونە، نەوہـ ئەو دەمامكانەى تـهـبـكـشـت بـ ئەوەى ھەست بەوہ
 بـكات كه شتـك لە ژيانى ونە و لە سايەيدا ھەست بە ونى و
 ناتەواويەكەى بـكات. لە سـنگەى ئەمانە و گەـلـكـ شتى ديش كه باس لە
 ديمەنى شيعريمان دەكرـت، ھوا نىيە و نايشكرـ سەباح ـەنجدەر
 جەمسەرـكى ئەم ديمەنە پـكـنەھـنـت، چونكه ئەو لە گـشە و
 ئەزموونـكى جياوازەوہ ھاووہ تە ناو ديمەنەكەوہ و پشتگوـ خستنىشى
 سـينەوہى يەكـكە لە ـەنگەكانى كـلكەزـينە و كارى كردە نىيە و
 ديمەنى شيعرييش ھەرگيز كامـا نا بـت ئەگەر دەنگەكان و ئەزموونەكان
 كـپى و ھاوچەشنى يەكدى بن و ھىچ جياوازيەك لە نـوانياندا
 ئامادەيى نەبـت، لە كاتـكدا جياوازبوون شەرتەندى سەرەكیيە و تا
 ئەوپەـى لە دامەزراندنى ديمەنـكى شيعرى كامـا و تەندروستدا
 بابەخدارە.

*وہ استگہ یہ کی تری ٹہرموون

له دوا کې شيعریدا که "سروودی زهوی، له بې اوکراوه کانی ده زگای چاپ و

بـاوکردنه‌وهی به‌درخان، چاپخانه‌ی هـښی، هـولـډـر 2012 “یه سه‌باح
هـنجدەر جارـکی تر ئـه و کـنـسـډـپـته تـځـده‌کاته‌وه و ژاوه‌ژاو و
هـراوه‌وریا بـکـځـتاییه‌کانی ئـم جیهانه بـسـه‌روبه‌روجه‌نجا هـ
ووبه‌ووی ئاسته‌نگی جیاوازیوون ده‌بـته‌وه، جیاواز بوون له‌سەر
ځـگاکه‌یدا ئاسته‌نگـکی تابـځی زه‌به‌للاحه، چونکه به‌رزبوونه‌وه‌یه‌کی
ناچیزی هـ‌شپاریی خودیی به‌رگرییه‌کی توندی دژي شپعر هـ‌ناوه‌ته‌ئارا،
مه‌یلـکی ئه‌وتـځیش له‌ناوه‌نده‌که‌دا په‌یدا بووه که ده‌یه‌وت هـموو شتـځ
وو له لـژیکه‌رایي بکات و هیچ حیسابـځیش بـ ئه‌وه ناکرـت که شپعر
لـژیکي تایبه‌تی ځی هـیه و ځـسکـتی و عه‌فه‌وییه‌تی خه‌ون به‌سهریدا
زا هـ و ناتوانـت به لـژیکـکی جیا له‌وه بارگاوی بکرـت و له
هـمانکاتیشدا ناسنامه‌ی ځی بپارـزـت و نه‌بـت به شتـکی دی. دیاره
که ئـم کـشپـعره ده‌خوـځینه‌وه به‌ر له هـر شتـځ په‌ی به‌وه ده‌به‌ین که
ئـه و له پـځـځ ژه‌شپـعرییه‌که‌ی ځی به‌ولاوه ئه‌فیلییه‌تی “ئینتیمـا” بـ هیچی
تر نییه، کاتـځیش بمانه‌و باس له‌م وـستگه، یان ئه‌زموونه بکه‌ین،
ئیدی پـځ ده‌نـځینه ئاقاره‌کانی ئه‌زموونـکی تاکمه‌ندانـی دانسقه‌ی
پـاوپـ له خه‌ونی گچکه‌گچکه‌ی مرـځـفه استه‌قینه‌تا اده‌یه‌ځ
نادیاره‌کان، که چه‌شنی پـځ ژه‌یه‌کی خولیار له تـپـځ گرافیا‌ی شپـعریی
نه‌دـژراوه ده‌گه‌ځت و ده‌بـ ئـمـه‌یش که‌شفی ئه‌وه بکه‌ین بـ ئه‌وه‌ی
بزانیـن له کوـځدا دـنه‌دی.

له‌م کتـځبه‌دا تـځکـسته شپـعرییه‌کانی هـوـځی ئه‌وه ده‌ده‌ن به‌ره‌و مه‌ودا
دووره‌کان بمانه‌ن، بـ شوـځنـځ ده‌مانه‌ن که له ئه‌زموونه تایبه‌تمه‌ند
و که‌سیانه‌که‌ی شاعیره‌وه به‌رجه‌سته ده‌بـت، یادوه‌ری ځی و
دینامیکیه‌تی ئـستای ئه‌و واقعیه‌ی که گه‌مارـی ده‌دات ئیحای
شپـعره‌کانه و خودی خه‌یا ځـکی سوریالیانه‌یش که مه‌حـه له ده‌ق
بکرـته ده‌ره‌وه، چونکه به امکه‌ری یادوه‌ری و کـی شته‌کانی تر
داده‌نرـت و به ځـحی سه‌رجه‌م شته‌کانی جیهانیش جه‌سته‌ی تـځکـست
لـوانـځو ده‌کات و ژیانیان پـځ ده‌به‌خشـت، ژیانـځ که ئامانجی ته‌نیا
نامـځکردن و سه‌رسامکرده.

بـگومان ئه‌وه‌ی به‌دقیقه‌ته‌وه له ئه‌زموونی ئـم شاعیره ځـبمـځنـت
ئاسانه وـستگا سه‌ره‌کییه‌کانی جیاکار بکاته‌وه، ئه‌گه‌ر چی (زـوان –
1988) دایکی ئه‌زموونه‌کانـتی و تا ئـستایش له‌وه‌وه ده‌قه‌کانی
دانگه‌ځـځ ده‌که‌ن و ئه‌وه سـځبه‌ری ئه‌وه، که درـځ ژه‌ به نووسینی ده‌دات
و هـنګی ځی به سه‌رپاکی وـستگه‌کانی تر ده‌دات و ئـم ئه‌تمـځسپیره‌یش
دووباره ده‌بـته‌وه، کـځتوبه‌ندی ئه‌و سه‌روبه‌نده‌ی ژیانـی هـځده‌گرـت و
له‌ژـر کاریگه‌رییه‌که‌یدا پـځسـه‌ی نووسین به ئه‌نجام ده‌گات و
کارده‌کاته سه‌ر شـوازی نووسین و زمان و بابه‌ته‌کانی، به‌ام پاش ئـم
ده‌ستپـځکه به‌رجه‌سته‌یه په‌ناده‌باته به‌ر ئه‌زموونـکی دیکه، ئه‌ویش

ئیشکردنه له زمان، زمان وهکو جهسته یه کی خا، بیه شه ک ییه ت ک
به رهه م ده ه ن ت و هر ده ش ت وهکو شه ک ن مامه ی له گه دا بکرت
و په یج ری هیچی ل نه کرت، ب جگه له نام کردن و سه رسامکردنی
خو نهر بهو شه ک ی دوو باره ده ب ته وه و ده لاله تی ته وه یه که سه باح
له ناو قهیرانی ب ناوه ک و ب بابه تی دا نوقم بووه و شاعر
له لایدا به دواي زماندا ده گه ت و خ ی له ودا ده بین ته وه. جارو باریش
نهم نه زموونگه راییه زمانیه یه خه گیره و بنهستی به به رهه مه کانی
ده دات، چونکه زمان له گه ا بوونه ئاساییه کی خ یدا مه ودا
وه رناگرت و ه نکه خ ی ته نیا له ودا ببین ته وه که ج گ گ ک به
ک ن ت کستی دهسته وازه و د ه شاعر یه کان بکات و ئامانجیش هر وهکو
پ شتر ئامازه م پ دا نام کردن و سه رسامکردنه و هیچی تر.

ب گومان نهم مامه ه کردنه ی تهو له گه ا زمان، ئه و دیو، یان ناوه وه ی
زمان به رهه م نا ه ن ت، ته نیا ته عبیر له خودی خ ی ده کات و به س، واته
هر ته نیا نماینده ی خ یه تی و هیچی پ نییه. . ته مه یش له س نگی
ته وه وه ه نکه سه رچاوه بگرت که ه و ی خو قانندن و دامه زرانندی
ه مزه کانی خ ی نادات و ه ست ده کرت ئاو ته کردن ک له میان ه مز و
ته مومژدا بوونی ه یه و ج گ گ ک ده کهن. سه ره نجام جیا کردنه وه ی ه مز
و ته مومژیش مه ح ا نییه، چونکه له ک ن ت کستی ده قدا هه ردوو به
ش نه یی به دیار ده کهن و که ته وه ی دووه میان کاریگه ریه کی نه گه تیث
به سه ر هه موو نه زموون کدا به ج ده ه ن ت و خو نهر توانای ته وه ی
نا ب ت ته ماس و پ وه ندیه کی دیاله کتیکیان له گه ا ناوه وه ی زماندا
بهه ست، سه رباری ته وه به ده ره وه ی زمانیش نام ده ب ت، یانی
نه زموون کی له مانای ناوه کی ب به ریی و له مانای ده ره کی، یان
شه ک یش ب به ریی، ته مه یش له ب چوونیدا نموود ک ب تهو نه زموونه
گه ا ه ناکات. ته مه تا نه زموونی (سه دویه ک شه وه) در ژه ی ه یه و
له و دا ت په اندن ک ب نهم بار و هوشی نووسین به رجه سته یه و پاش
ته وه گه ا نه وه یه کی تر ه یه ب خا ی سه ره تا.

ب گومان (نیما ی شج) وته نی: هه موو به رهه م کی هونه ری به ه ی
به رهه مه پ شینه کانه وه پاراو کراوه. نهم نه زموونه ئا زه یش ب شک
کاریگه ری نه زموونی تر به ش وه یه کی جیا ت یدا ه نگی داوه ته وه و
ه گو یشه ی ده چ ته وه سه ر شاعر ی کلاسیکی کوردی و (گ ران) و
(ف لکل ری کوردی) و (که له پووری گ رانی) و (ئه فسانه) و دواچار
ده چ ته سه ر (شاعر ی جیهانی)، له لایه که وه نه فه سی نه فره تئام زی
ب دل ر و زمانی په رده پ شکراوی سان ژن پ ر س و له لایه کی تره وه
ئیلیه تی ئیماژگه را و ه ند ک ه گه زیان ل وهرده گرت، وهکو ه گه زی

زه فکردنه‌وهی نه‌ست و بازدان، یان گواستنه‌وه و قاوغ کردنه بهر زوبان و وه‌رگرتنی مه‌ودایه‌ک له‌گه‌ا زمانی باو و هه‌و‌دان به‌ خو‌قاندنی هاوتاییه‌کی بابه‌تیانه و دوا‌جاریش ته‌کنیکی گ‌ا‌انه‌وه، ئه‌مانه‌یش له‌و مامه‌یه‌دا به‌رجه‌سته ده‌ب‌ت که ئه‌و له‌گه‌ا زمان و به‌کاره‌نانه‌کانیدا ده‌یکات، له‌گه‌ا ته‌کنیک و به‌کاره‌نانی و‌نه و بیر‌که و ک‌نت‌کسته‌کانی نووسیندا ده‌یکات و به‌ش‌وه‌یه‌کی دیکه کاریگه‌رییه‌که له‌و چ‌وپ‌یه‌دا ده‌رده‌که‌وت که ده‌قه‌کانی ده‌سته‌بهر ده‌که‌ن و به‌چه‌ند ق‌ناغ‌ک و چه‌ند ت‌که‌ک‌ش کردن و گ‌ر‌دان‌کی پاش و پ‌ش که ل‌ک‌دان‌کی ل‌ژیکی پ‌که‌وه ده‌ن‌ن و ئ‌شنا‌یه‌ک به‌ده‌سته‌وه ده‌ده‌ن، که ئ‌شنا‌یی مانایه، یان گه‌مه‌ی پاش و پ‌ش خستنی وشه‌کان و د‌ه‌کان که ز‌رجار م‌ک و سه‌یر د‌نه به‌رچاو و ئ‌هرکی خو‌نه‌ره که دایب‌ئ‌ته‌وه و سه‌ره‌ده‌ره‌ی تیمه‌ی شیعه‌ره‌کان بکات و مانا هه‌ئ‌نج و چ‌ئ‌ر و له‌زه‌ت ده‌سته‌بهر بکات.

دیاره‌ دنیای واقع هه‌میشه له‌ دنیای شاعر بچوو‌کتره به‌یه هه‌میشه ت‌ب‌ینی ئ‌ه‌وه ده‌که‌ین که شاعر بوونه‌وه‌ر‌که سه‌رله‌به‌ری دنیا بچوو‌که‌کان له‌ هه‌ناویدا ج‌ده‌دات و و‌نه‌ی جیهان‌کی به‌ مانا ناک‌ش‌ت، به‌‌کو که‌شفی به‌مانای ده‌کات و ئ‌او‌ی مانای نادیار ده‌کات، به‌گومان له‌ پ‌ناوی گه‌یشتن به‌ خود ئ‌ه‌ویش له‌ ئ‌گای خه‌یا‌ه‌وه، به‌ ن‌و خوددا ئ‌ده‌چ‌ت، په‌ی به‌ نادیار و شاراوه‌کانی ده‌بات، له‌و ئ‌گایانه‌یشه‌وه ته‌قه‌لا ده‌دات ئ‌ح بخاته به‌ر تیشکی ئ‌ه‌و جیهانه‌ دره‌وشاوه‌یه‌ی که بیرى ل‌ده‌که‌ینه‌وه، چونکه ئ‌ه‌و له‌باره‌ی ئ‌ه‌وه نا‌نووس‌ت، به‌‌کو له‌باره‌ی ئ‌ه‌و گ‌وک‌په و به‌‌سه‌یه‌وه ده‌نووس‌ت که له‌ناو ئ‌حدا په‌نامه‌که، هه‌روه‌کو کازانتزاکیس ده‌ئ‌ت: خودی ئ‌ه‌و گ‌وک‌په‌یه داینه‌م‌ی نووسینه، داینه‌م‌ی ژیا‌نه، داینه‌م‌ی هه‌موو هه‌و‌ا و ک‌ش‌ه‌کانی مر‌قه. به‌گومان "سروودی زه‌وی" ده‌مانکات به‌ خودانی چرکه‌سات‌کی دانسقه‌ی ئ‌ه‌رموون‌کی مر‌بی و ئ‌ه‌و نه‌ه‌نیانه‌ی که له‌ناو ترپه‌ عاشقانه‌کانی د‌ک‌دا خ‌یا‌نمان ئ‌اده‌ست ده‌که‌ن. له‌ فه‌زای شیعه‌ره‌کاندا په‌ی به‌ بوونی ئ‌اس‌یه‌کی جیا‌واز ده‌بر‌ت، چ له‌ ووی و‌نه و چ له‌ ووی فه‌زای شیعه‌رییه‌وه چ له‌ ووی ئ‌امراز و تاکپه‌یفه‌که‌انه‌وه که تاد‌ت مه‌ودای به‌رفراوانتر ده‌گرنه‌خ، چ له‌ ووی مامه‌یه‌کردن له‌گه‌ا بابه‌ت، یانف‌رم، یان ئ‌یت‌م، چ له‌ ووی دنیا‌بینیه‌وه، که گ‌شه‌نیگا جیا‌وازه‌کانی به‌ره‌م ه‌ناوه. له‌ ئ‌استیدا ئ‌ه‌وه‌ی ده‌کر‌ت له‌ ده‌قه‌کانی شاعیر‌ک‌دا دیاری بکر‌ت به‌ ش‌وه‌یه‌کی گشتیی له‌ دوو جه‌مسهر، یان ته‌وه‌ردا خ‌ی س‌نته‌ریزه‌ ده‌کات، هه‌روه‌کو می‌ش‌ل ئ‌تان له‌ "سیم‌ل‌ژیای خو‌ندنه‌وه" دا به‌ی چووه و ده‌ستنیشانی کردووه، ئ‌ه‌وانیش:

*شوځنه کانی یه قین.

*شوځنه کانی گومان.

*شوځنه کانی یه قین و شوځنه کانی گومان

بـگومان له جهستهی ده قدا هه میسه شوځنه کانی یه قین ئه و شوځنه کانی که زـرتـرین و وونی و ئاشکرایي و زـرتـرین دهرکه وتن به خـوه ده بینن و ده کرځ یاریده دهر بن بـ چوونه ناو فـهزای ده قه وه. بهـام شوځنه کانی گومان پـنـته تاریکه کانه، ته مومژه کانه، سیمبو له نادیاره کانه، ئه فسانه لـکنه دراوه کانه، ئاځـزییه کانه، لوغزه ههـنهـنـراوه کانه و ئه و جـگایانه شه که ناتوانین له ناو تـکـستدا پـکیانه وه ببهستین و پـوهـندیان له نـواندا دروست بکهین، ئیدی ئه مه نده ئه ستم و داخراو دهرده که وـتـوا له خوځـنـهـر ده کات ناچاری ئه وه بـت که پـشـنـیاری هه ندځ گریمانه بکات بـ لـکـدانه وهی ناواخنی جـراوـجـری ده قه که و هه ندځ جاری دیش دهرخستنی چه ند ته ئویل و اقه یه کی جیاواز بـگه یشتن به تـگه یشتنـکی گونجاو و بهـجـ. با به زاراوه کهی "یاوس"، واته "ئاسـی چاوهـوانی" لـکیبده ینه وه، ده کرځ بوترځ له هه ندځ شوځندا "ئاسـی چاوهـوانی" خوځـنـهـر و ده ق کارلـک ده کهن و یه کده گرنه وه، یانی تـگه یشتن و هاوگونجان دروست ده بن، (شوځنه کانی یه قین). له هه ندځ شوځنی دیشدا "ئاسـی چاوهـوانی" خوځـنـهـر و ده ق کارلـک ناکهن و پـکه وه ناگونجـن، ئیدی له دهره نجامدا تـگه یشتن و نامـبوون و نه گونجان به رانبه ر به تـکـسته که دـته کایه وه، ئه میس واته (شوځنه کانی گومان). لـره یشدا هه وځا ده دین له هه ندځ جـگادا تا اده یه ک په یـهـوی له "شوځنه کانی یه قین" بکهین و ته نیا دیارییان بکهین به بـئه وهی خـمان له اقه کردنه وه و چوارچـوهـځـځـځ کردنی ده قه کان بدهین.

له زـرینهی شیعره به رههم ها تووه کانی ئه م سه روبه نده دا زمان و بنیاده کهی بوونه ته خودی ده ق، زـر شاعیریش به به رده و امیدان به نووسین ئاماده ییه کی چوست و چالاکیان له ناو دیمه نه شیعریه که دا هه یه، بهـام سه ره نجام هه موو شیعرځکی تازه یان هه ر ته نیا شیعرځکی تره و ژماره یه کی تر له که له پووری شیعریان ده چـته سه ره وه نه ک جـرځکی جیاواز و نوځی گوزارشتکه ر بـت له ئه زموونه کانی شاعیر خـی، بهـکو په ی به وه ده برـت که دووپا تکرده وه و کـپیکردنی ئه زموونی یه کدیه، یان ئه زموونی شاعیرځکی جیهانییه و جوینه وهی ئه و شتانه یه که دیتران خوار دوویانه. دیاره به شـکی زـر و به رچاوی شیعری هه نووکه خـی له قووځاییه کان به تا ده کاته وه، له به ر ئه وهی له قووځاییه وه سه رچاوه ناگرـت، ته نیا و ته نیا و وکارځکی دهره کیانه پـشـکـش ده کات، بـیه ئاکام هزرځکی شیعریانه و شیعریه تـکی جیاواز

دانا مه زړنځ، ته مه ش له هه قيقه تدا قه يرانی شيعری ئاستايه، سهرنج ده د هين زمان هيچ جرگه انكار ييهك به خپه وه نابینځت و هه موو ده قه کانی تاقه شاعیرك سهروبن بکه ين زمان هر خپه تی و هه مان ځځی خاو و ساده ی خی دووباره ده کاته وه و هه سستی ئه وه مان پښابه خشت که و ا شتکي نو ی پښه و ځځکي تازه ده بینځت و به ځووی مان ادا کراوه یه و دنیا یه کی جوداواز داده مه زړنځت. به ځکه نه ویستیشه که خاوه نی ده قکي زړ و زه به ندین، به ځام دنیا بینیی و ئه زموونی تایه تمه ند و ئه تم سفیری که سیی له ده قانه دا ئاماده ییه کی زړ که میان هیه، دیاره که شيعریش، ئه گهر له مانه وه نه سکځت ئه و ا بښایه کی بښانو پښ بهرهم ده ځنځ و به هیچه وه په یوه ستمان ناکات. به کورتی له بهر ئه وهی له هیچکې وه سهرچاوهی نه گرتووه و هیچ پښه ندییه کی به ئه زموونی که سییه وه نییه، ناتوانځت هاوش ځوونک خوځنهر دزه پښکاته ناو بښته ی خپه وه، ئیدی کرده ی شيعریی کرده ی سهره کییه له ده قی شيعرییدا و هیچ شتکي دی پاساوی بوون و نووسینی ناداته وه، به ځام چځن چځنی شيعر به بښ ئه زموونکي خودیی خی دځنځته دی و زیندو ویش ده بځت؟

*دیارترین شوځنه واره کانی ئه زموون بځگومان ده توانین بځځین دیارترین شوځنه واره کانی ئه زموونی سه باح، خی له دیمه نه شيعرییه که یدا بهرچاو ده خات، که خی له خون وخه یا ځا و گځرانی و دځست و دوژمن و ده ورو بهر و باځنده و سروشت و مندا ځه کانی خی و ځهمز و ئامرازه ئایینییه کان و مندا ځیی دا ده بینځته وه و له میان هی وځنه وه ده جووځته وه و سهره نجام بځ ئه وهی له پځځسځسی خوځندنه وه دا، که گه ځانکي پځ چځژ و سوودمه نده بځ مانا خی بگځځ و بځته بیرکې به کی بهرجه سته پځویسته ئاوه ز بځ وځنه یه کی زه یینی وه ری بگځځت، چونکه:

له ئاوځنه ی نووسیندا ده ستك ده بینین
جځگځك ځ به ده نگ و بځده نگي ده کات سروودی زه وی: ل6

له م ئه زموونه دا، ئه گهرچیش له خی و ئه وانی پځشووتری فره دوور نه که وتووه ته وه، که چی سهر بار به ئاس ځیه کی تازه ی دنیا که ی خی ده ماننا سځنځت، له شه قامی دژوار و ناسکی شيعر هه نگاو ده نځت و ده یه وځت بهر و پځشه وه ته کان بدات و هر له و ځځگایه شدا زینده گی خی به دی به ځنځت، هه ناسه گهرمه کانی، تاسه و حه سره ته بځدوا ییه کانی ئاماده بیان له فزای تځکسته کاند هیه و خاوه نی زینده گییه کی لځوانلځوه له هه ستیارییه مه غه وییه کان و جیا یه له و ژیا نه ی که خه ځکي ئاسایی ده یگوزهرځنن. له کوځ ئه و هه ستیاری ویا ده وه ری و

ورده کاری و ته فاسیلانه یش که له ئاوه زیدا گه نجینه کراون ده قه کانی
شه قالا ده گرن و دانه ئاراوه:

پووشی قه راغی گا خه واپوون
ئه سپ به ماتی به ته کیاندا ده وات

.....

.....

ته مه نی جوانوویی له ناو دکی دهم تیژ و نزیك گورگ گوزه راندووه
سه راده وه شه ین و چاو هه ده بپپ سروودی زهوی: 9
ئه ر خپ به پستا یا یان به پپاوی ئاوریشم بپ لمان دت
سروودی زهوی: 5

* وانه شیعریه کانی ئهم ئه زموونه

له ئه زموونی ئهم شاعیره دا له شیعر کدا چه ندین جار سه رنج ده درت
که گواستنه وه له وانه یه که وه بپ وانه یه کی تر زرجار وو ده دات،
هه ندك جار په یوه ندی لاوازوکزی ئهم وانه پکه وه و ده رچوونیان له
کنتکستی ئه سایی دهق، هه ناسه سواری نهك هه ر به ده قه که، به کو به
خو ئه ریش ده به خشن، چونکه ئالووده بوون و پا به ندبوونی فیکری خو ئه ر
کتوپ شه قار ده که ن و دواي چه ند وانه یه کی هه ندك جار دژ به یهك
دانه وه سه ر با به ته ئه ساییه که و ئه مه یش بپ ئه زموونی ده قکی جیاواز
زیانمه نده. ما کلیش له کتبی "شیعر و ئه زموون" دا ده ت: له هونه ری
شیعردا ئه وه ی که مانا به دی ده ینت پپوه ندیه کی تایبه تییه له
نپوان وانه کاند، یان وه کو ئه و ناوی ده نت هاوسه رگیری وانه کانه،
سه ره نجام ئه وه ی ده رده که و ت له ککی گشتی شیعره که، یان یه کتبی
با به تی وانه کان یهك مانای هاو به شه که له ئه نجامی یه کگرتنی چه ند
مانا یهك پپوه ندییان پکه وه په یدا کردووه، په یوه ندی ئه و شتانه ی که
هیچ پپوه ندیه کیان پکه وه نییه، ئه وه یه کتومت مانا له شیعردا،
مانای جه وه رییه نه ی هونه ریش کتومت ئه و پپوه ندیه یه، چونکه ده بپ
په ی به ده قکی دیکه به ریت، ده رك به وه بکه یت که هه وانه کانی شاعیر
بپ به رکه ماالا دانه به و ده قه په نه انه، مه به ست ئه و ده قه یه که
به له سه یه و ده بپ له کاتی خو ئه ندنه وه دا بگیری ت و واژه له مانا
پانوپپ تر نه بپت و هه ر وشه یه کی جه خت لکراو وشه یه کی دی دابن ت تا
ئه و ده قه په نه انه ی بپ دروست بپت. له م وپستگه یه دا، (سه باح
ه نه جده ر) هه سه نپتی به ئه فسانه تایبه تییه که ی خپ ده دات، که به
درژایی ئه زموونی نووسینی خپ هه وپی داوه بنیادی بن ت. له استیدا
ئه مه هه وپکی گه وره تره بپ چه سپانندی سیمبو ه کانی، ئه و سیمبو هانه ی
که به هپانه وه پپوه ندیه کی تپکمه و پتهوتر به ئستا و

سەرۆبه نده که یه وه ده کات، ما ی شیعر و دنیا بینه که ی خ یشی ده و مه ندر ده ب ت. دنیا بینه شیعریش، هر وه کو دکت ر عه لی جه عفر ئه لعه للاق ده ب ت: هاوکووفی خه ونه، هاوکووفی دیدی س فیا نه یه، ئاو ته بوونه له گه ها بوونه وهر دا، یه کانگیر بوونه به شته کانی یونیف رسه وه. ئیدی ئه وه له هه و هکانیدا ب ه نانه دی شیعریه ت که ده گه ب ت که ئه وه ی پ شووتری ت په ب ن و بیگه یه ن ت به ئاس گه ل کی تازه و مه ودا گه ل کی به رفراوانتر، چونکه ب ئه و ئستا ئه و شیعریه ته ی ق ناغه کانی پ شوو بووه ته شت کی نادره باو و ترادیس ی نی و ئه گهر ت ی نه په اند ب ت واتا بهر له هه موو شت کی ئاس ی شیعری خ ی به سنووربه ندیی به خشیووه و مه ودا کانی کورت و هه نده کانی کهم کردووه ته وه:

جوانی له بار کی شه ژاودا خ ی پیشاندام

ده موچاوی سروشت به ئاسانی ئه شکه نجه دهر سروودی زه وی: ل 32

* ئیگی هه ئاوساوی دووپا تبووه وه

پ موایه (سه باح ه نچدهر) له تانوپ ی ده قه کانی دا خودی خ ی به رجه سته تر، ت ختر، هه ئاوساوتر به دیار ده خات له وه ی که هه یه، ئه و خودی که له و دیو ف رمه کاندای ده ب ته وه، ز رجار له کات و شو ب اده پسک ت، یانی کات و شو ب له ناو ده قه کاندای ئاماده یه کی په یگیران ناب ت، ئیدی ناسنامه ی ئه و خوده له و بارود خه دا به رجه سته ده ب ت که تیدا شه ق ها ده گرت ههروه کو کیتسی شاعیر ب ی چوو. و شده چ ت و نه شیعریه کانی، لایه نی کهم به ش کیان سه لیه ی خه ون، نه وه ک ه ش کی فره ئاست و فره هه ند دایان بتا ش ت. ب گومان ب و نه ساده و ساکاره کان هیچ پ ژه یه ک له ئارادا نیه، گاست ب باشلار وته نی هر ته نیا با ه فه یه کی ح پ وسته و هیچی دی، ئه و پ وه ندیانه یش که له نوانی و نه کاندای ده سک ب پ وسته له سهر که وه خه ون و خه یا ها، له سهر کی تریشه وه ه ش کی هه تا ب یت دره وشاوه بیان چ ت. پ وسته یش و نه هه سته کی و و نه هزره کی و و نه ساده و و نه هاوومگه یه کان له ک مه ب ش وندا پ ک بگهن، بچه ناو پ وه ندیه وه، یانی ل ژیک کی شیعری ت کیان بئا ب ن و جه سته ی ده قه شیعریه که ئاماده بکات، و نه یه ک و نه یه کی دیکه ی ل ب ته به رهه م هه تا هه ست به وه بکر ت، که شیعره که ب شای نیه یه ناوه ته به رهه م، به کو ئه زموون نووسیوو تییه وه ئه گینا ئه و پ وه ندیه بوونی ناب ت و به شه کان گشت ک پ کنا ه ب ن، جا ئه وسا سهر له بهری و نه کان له هاما ج کی ناشیعیانیه ی خا یدا ده خول نه وه و نه جوانیه ک، نه مانا و په یام کیش به ده سته وه ده دن:

له خو هه دهستم بلووزی تـ له بهر ده کم
تا گو له کوانی هـ لکه و چای ناو کورهی دیوار بگرم
دوو چاوی گهرم که شکـی دایه جهوای تـ دا پارـزراوه
نان و ئاوم له پـش دادهـنـ سروودی زهوی: ل34

له استیدا، ناوهـرـکی چامه ههرته نیا ههـچوونـکی بـسـهـروبهـر بهـشـداری
له پـکـهـنـانی ناکات، بهـکوئـهـ ههـچوونـهـی که بـی تـدا دهـگـت
ههـچوونـکی سیسته ماتیکی کـنتـکـراوه، ههـوـستـکی ههـچوونـامـزی
سیسته ماتیکه بهـرانبهـر به بهـشـکـ له واقعی دهره کی، له ههـندـ
شوـندا زمانی ئاگایی شیعـر زـر زـا هـ، بهـام له شوـنی دیدا زمانـکـ
ئاماده یی ههیه که پتر به زمانی خهون، یان به زمانی ئه فسانه
هاوشـوهیه، بـگـومانیش خهونـکـ، یان ئه فسانه یهـکـ، که شیعـر به
شـوهیه کی سوریا لیا نه و سروشتهـزـنـانه دهـتـوانـتـ تابیریاـن
لـبـدا تهـوه:

باـنده لهـسهـر خوانی من دهـفـن و دوعای سپین بهـرزدهـبنهـوه
تاسهـی ساتی نهـمری دهـکـن سروودی زهوی: ل34

.....

دوای مردن بهـخهـبهـر دـم
له بـگـای بـیشـندا بهـهـار بهـسهـر ناچـ سروودی زهوی: ل37

*زمان و ئەزموونی شیعری

له زماندا، ئاگایی ههـمیشـه به وـنـه وئیمـاز و سیمبوـهـوه په یوهـست
دهـبـت که ئەوانیش له واقعیـه وه سهـرچـاوه دهـگـرن، به هـی بنیادی
زمانیشه وه ههـست و سـز و ههـچوون له شیعـردا بـکـدهـخـرن. له
استیشدا زمان ههر به ته نیا فرهـهـنگـکی بـگـیاـن و وشـک و برینگ
پـکـنا هـنـت و ههر ته نیا نماینده ی خـشی نییه، بهـکو کراسـکه، یان
دهـکرـ بـبـین قاـبـکه مانا په یجـری دهـکات، یان له جیاتی مانا دهـکرـ
بـبـین فیکـر په یجـری دهـکات. بهـام ئایا لهـم ئەزموونـهـدا گـانـکاری
به سهـر ستراکتـری زمانی شیعـردا هاتووه، یان ههر ته نیا دووباره
ههـشـلـراوه ته وه و کـنتـکـسته کی گـانـکاری به سهـردا هاتووه، واتـه
پـش و پاش خستنی په یقه کان له یـزبه ندیه کی نوـدا که مانای وانیه
زمانی شیعـری گـانـکاری به سهـردا هاتـبـت، نهـخـر، به و شـوهیه درکی
پـنا کرـت، له و یـزبه ندیه دا په ی پـنا برـت که بمانخاته بهـردهـم
فـرمـکی دیکه، یان فـرمیوولا کردنـکی دیکه زمان که ستراکتـری کی
جودا و تایبه تمهـند و ناوازه سهـرچـاوه ی بـت. بـگـومان سهـره تا
خوـندنه وه هاوچمکه له گهـا مـلـلانـیهـک، ئه ویش ئه و گومانه دروستی
دهـکات که پـداگره له سهـر یهـکـ شت، ئه ویش جه وهـری مه عریفه ی شیعـری

ئەم شاعىرىيە، ئايا ئەم تەكەڭ كىردى، ئەم دژوازييە لە ئاستىدا لە ئاگاييەكى مەعريفىيە و ھونەريەيە دەت، يان خەسك و خەكە؟ ئايا ئەم ئىزبەندىيە شىعرييە بە ئەزموونەكى جوداوازە و تايبەتمەندە، يان بوو تە بە تەيەك بە ئەزموونە ناخودىيەكان و لاسايى كىردى، بە ئام بە شەو يەكى ناكارامانە؟ ئىدى ئەم گومانە كاتەك دەھەوتەو كە بە ئەزموونى نووسىنى شاعىردا شەبىنەو، بەدوای و سىنگەكانى ھەرچەرخانىدا بگەن، ئەو مامەھە كىردى و شەوازە لە لاماندا ھەك دەنگەكى دى بەرجەستە بەت نەك ھەك وورە شەپەلەك لە كەي شەپەلە بچەك لەكانى تى دەرياي شىعري ئاستاماندا كەروەشكە بكات:

ھەندەي زەردەنەي ھەلەكەيەك

ئەھەكانى لەناو دەترووكە

زەوى بە ماو يەكى زەر

لە سەراخى ھەوئەنى ھىوادا

دەستى لەناو نيازى بەگەرد گەرم دەبەتەو سىروودى زەوى: ل44

ھەبەتە شىعر لەم ئەزموونەدا، ھەشتا ھەر پارەزگارى بە خەسكبوونى خەيەو كىردو، ھەشتا خەي نەكردو، تە ووبەرەك بە دەرخستنى مەعريفە و فەلسەفە كىردى كە لە لای زەرەك بوو تە شەكە گرىنگىر لەو عەفەوييەتەي كە مندايى بە شىعر دەگەتەو، ئىشكرى لەناو زماندا بە مەراقەو سىحەرەك بە زمان دەبەخشەت، لەگەلا زمانى ئاسايدا مەودايەكى بەربەرىن دەكەوتە نەوانيانەو، ئىتر شىعر كە پەيدا بوو تەو بەكانى زمان دەبەزەنەت، مانا و دەلالەتە فەرھەنگى و سوونەتەيەكان بەدوای خەيدا بەجە دەھەتەت، چونكە زمان خەي دەستاوئەن، بەكەو بوو تە مەخلووقەك، بوو تە بەشەك لە خودى شەكان:

لە تەنىشتىدا ئاگرەكى كىردەو

لە يەك دوو ھەنگا و بەولاو تەر

دووشكەك لەناو كەمەك ئەسكدا مردار بوو تەو

خەكەنەك بە ترسەو دەنە بەر ھەتاوى بەھار سىروودى زەوى: ل45-46

ئاستە لە ھەندە شوئەندا شىعر بە ئەو ئەو ژيانەيەكە ھەشتا نەتوانىو، بىجەبەنەت، ئەو ژيانەيەكە ھەشتاتەيدا نەژياو، ھەلە ئامادەيى پەدەبەخشەت:

چاوى ئاگر لە دەرەخدا چى دە

تا بووت ته نیا جـځـگای یهـك كهـسی تـځـدا دهـبـته وهـسروودی زهـوی: ل109-110

ئو ناکـځـښت لهـو خاـهـوه ساتوسهـودا لهـگهـا زماندا بکات که به هـوـا و کـځـشـی ئهـدهـب پـی گهـیشـتووه و بهـرهـو هـرـمـکـی جادوونامـزتری بهـرت، بهـکو ئو ئاو به زوبان دهـداتهـوه و دهـیـاته نـو هـرـمه بهـراییهـکان، پاشان دهـیهـوت لهـوه هـوـا کی ئهـوتـی لهـگهـا دات تا بیگهـیهـنـته ئو هـرـم و جـگا سـیـحرنامـزهـی که ئامانجـتی، بهـام مهـودا که ئهـوهـنده گوشاده هموو سـیـحرهـکان تـیـدا بهـتا دهـبنهـوه. ئیدی یاخیبونـك لـرهـو لهـو درك پـدهـکـرت بهـرانـبهـر به فـرمی باوی زمان له تـکـستهـکاندا، بهـام هـر لهـو قهـتیس دهـمـنـد و بـ قووا ییهـکانی زمان تهـشهـنه ناکات هـتا کو له ستراکتـر نـزیک بـتهـوه، بهـکو هـر له فـزای دهـرهـوی زماندا دهـمـنـدهـوه و دهـستکاری کـنتـکـستی زمان ناکات و له زـر شوـنـیش، له زـر دهـقیشدا وا هـست دهـکـرت شتـکی هـهـمهـکی ئهـنـجام دهـدات و ئامانجـك نا پـکـت، بهـو مانایهـی که له جهـوهـردا گـانـکی مهـبهـست بـت:

دووریه کی ئا ز

ئاوی خهـوا ووی ناو گـزه بخـره وه سـروودی زهـوی: ل49-50
سروود خوـنی زهـوی به کاغـزی په یام کفن کراوه

بهـرهـو گیانی خـی هـهـنگاو هـهـدهـگر

بهـردهـوامیش ئاو له قهـا دهـداتهـوه سـروودی زهـوی: ل50

*خهـیا و ئهـرموون

دیاره خهـیا له هـهـند شوـندا هـر تهـنیا ئاوـنهـیه که و چالاکیه کی تری نییه جگه له پهـرچـکردنهـوه و دهـستاوـژکـیش نییه هـتا بهـشـداری له کهـشـکردنی هـهـقیقهـدا بکات، بـیه شتهـکان هـر وهـکو خـیان کـپی دهـکاتهـوه. له هـهـند شوـنـیشدا وشه، یان دهـستهـواژهـی ئهـوتـ قوتـدهـبـتهـوه که ئامانج تـیـدا بهـرهـمهـنـانی ئاژاوهـیه کی ناوهـکیه هـنـگبـت بـ تـکـدانی ئاوهـزی شیـعـری، که جگه له هـنـانهـدی یتـمـك هـیچی دیکه بهـرجهـسته ناکات، ئهـمهـیش لهـاستیدا هـهـندـجـار پـداوـیـستیـه و چامه پـداگری لـدهـکات:

پیتی زی نـوان

کازـوه و زهـردهـپه

ئاخاوتن و نهـوای خـم

دیدار و ناوهـنـانی خـم سـروودی زهـوی: ل53

هـهـبهـتا نا بـت شاعیر هـر له پـناوی نووسیندا کردهـی نووسین ئهـنـجام

بدات، به کو پوئیسته ئه وهی که دهینوو سٚت پبه پی هه نده هزاریی و دهروونییه کان تیدا ژیا بٚت ئینجا له لایدا ببته دهق، جگه له وهیش پوئیسته شاعیر بهر له هر شتک ب خای دهق به رههم بهنٚت، ئینجا توانا و زهوق و سهلیقهی خای ب خاشهویستترین کس و شت و بابته بخاته کار، ئهو، ئهو کهسه یه که سه رجهم حیح مر قهکان به وو چالاکییه کی دینامیکی بهره دا دکات، ههروه کو کپیج ئاماژهی پداوه. بگومان کاری شاعیر سرکهشی کردنه له گه با به نگی (یان خامشی دنیا) و له گه ا شتکیشدا که خاییه له مانا و وای له دکات که ببته خاوینی دهنگ و مانا، ههتا ئهو کاتهی پی دهکرٚت به نگی وال بکات بته دهنگ و نه بوونیش وال بکات بوونی لبکه و تهوه، چونکه وشه له وه گوره تره که هزارکی ووکش و بووده له لی ده وان، ئه وه نده گوره یه، که ده توان خودی جیهان و بوونه ور و ئگزستانسیش له خیدا جبکاته وه و نه نییه کان یان په رده پیش بکات، یان ئاشکرا بکات. ئیزرا پاوه ند باشی بچووه که ده ت: هه موو وشه یه که به مانا بارگاوییه، ده توان ناماده یی به هه موو شته کان بدات، چوپ بته وه، بهر ته سکب ته وه، ههروه ها هه تا ئه وپه ای مه ودایش گوشاد بته وه، که واب هوایه بوترت خودی وشه جیهانه، چونکه هه موو شتک له ناو خیدا بهرجهسته دکات، شته کان له چوارچه وهی دروستی خاندا جبکاته وه، یان ده کر بپن ئه وه وشه یه که مه ودایه کی بهرینتری بابته تی شیعریی پیشاننده دات، له و دایه هه موو شتک پگاهی خای دهد ز ته وه و خای دووباره که شفده کاته وه و بی خای به شه ویه کی کارت کهر ده گوت. ئه وهی که گرینگیشه ئه و کاریگهریه هستیی و ئست تیکییه که دهق له لای وهرگر به جی ده هت و ئتر وهرگریش وه کو په رچه کردار "ئاکشن"ی ئه و کاریگهریه، دووباره مانا بهرجهسته ده کاته وه:

نه‌خشی ناوچه‌وانی به‌ردی بـ دروست نا بـ سروودی زه‌وی: ل4

*شاعر و پـداو‌یستی

لـره‌دا شاعر ته‌قه‌لا ده‌دات به‌ره‌و ئا‌قاره نو‌یه‌کان بچـت، یان هیچ نه‌بـت که‌شفیان بکات بـ ئه‌وه‌ی حـکی به‌جـش وخرـش به‌دیبه‌نـ. بـ شك ئه‌گه‌ر هه‌ر شاعیرك ئه‌مه‌ی ئه‌نجامدا ئه‌وا ترادیسیـ نه‌شعیرییه‌ باوه‌کانی تـپه‌اندوو و ژیان له‌ناو سـز و ئا‌گاییه‌ په‌ژموورده‌که‌ی مـرف زیندوو ده‌کاته‌وه‌ و ده‌رده‌که‌وـت که‌چـند بـ حـمان پـداو‌یسته‌، چونکه‌ ئـمه‌ به‌دوای شته‌ مـیه‌ هاوبه‌شه‌کاندا ده‌گه‌نـین، یان ده‌مانه‌وـ خـمان له‌ناو ده‌قـکدا بدـزینه‌وه‌ تا به‌خودـکی دیکه‌وه‌ په‌یوه‌ست بین، ئه‌و خوده‌ ده‌توانـت تـگه‌یشتن فه‌راهه‌م بکات و مانا‌گه‌لـکی جیاواز له‌ناو ده‌قدا به‌دی به‌نـت، هه‌به‌ته‌ ئه‌م هاوبه‌شییه‌ی که‌ له‌ لاماندا مانا به‌ تـکست ده‌دات، یان به‌شـوه‌یه‌کی تر بـم له‌ ده‌قـکدا ئـمه‌ به‌دوای هه‌وـست و پره‌نسیپه‌ مـیه‌ هاوبه‌شه‌کاندا ده‌گه‌نـین و هه‌ر به‌وه‌یش هه‌یـده‌سه‌نگـنـین، یانی ئه‌گه‌ر ده‌قـك خاوه‌نی ئه‌م شته‌ نه‌بـت و لـی ونـبـت ئه‌وا بـ لای خـی سه‌رنج‌مان به‌کـش ناکات و به‌ داھـنـانی له‌قه‌م ناده‌ین. به‌ام وه‌کی تر شاعر له‌بری ئـمه‌ تـده‌هزرـت، زمان به‌قسه‌ ده‌هـنـت، به‌ته‌وزیفکردنی کرده‌ مـیه‌کانیش په‌نجه‌کانی شاعیر له‌گه‌لا دره‌وشانه‌وه‌دا نه‌رم ده‌بـت:

شاعر ده‌ستی له‌سه‌ر شانم دانا

گوته‌ی له‌ دووره‌وه‌ ها‌تووم و نه‌زرم له‌خـم گرتوو

نیشانه‌ی زیندوو کردنه‌وه‌ بناسم سروودی زه‌وی: ل57

دیاره‌ له‌ پراکتیکدا شاعر ئامانجی ئه‌وه‌یه‌ له‌ په‌خشان فشه‌رده‌تر و چـوپـتر و ده‌وـمه‌ندتر و خه‌یاـییانه‌تر بـت، چونکه‌ به‌گوـره‌ی"ئی. ئـس. داـاس"خه‌یاـا چیدی مه‌له‌که‌یه‌کی له‌ فیکر داـباـو نییه‌ که‌ بـگومان سه‌رچاوه‌ی سه‌رتاپای داھـنـانه‌کانی مـیه‌. شاعیریش هه‌رده‌م ئامانجی ئه‌وه‌یه‌ که‌ له‌ فه‌زایه‌کی که‌متردا مانا و مه‌به‌سته‌کانی به‌ده‌سته‌وه‌ بدات و زـربه‌ی جاره‌کانیش مامه‌هـ له‌گه‌لا حـته‌ زـر ئاـزه‌کانی هزرده‌کات، ده‌یه‌وـ گـانـکاریه‌ك له‌ده‌قدا به‌نـته‌دی، له‌ناویدا، بوون به‌ ئاماده‌یییه‌کی مـیی بدات، تا له‌ ئه‌نجامدا دنیا‌بینی، یان تایبه‌تمه‌ندـتییه‌کی شعیری ده‌سته‌به‌ر بکات:

په‌یامبه‌خش دـم له‌سه‌ر ده‌سته‌کانی ئاده‌خات و له‌چاوی نزیک ده‌کاته‌وه‌

قه‌ت دـی‌وا پـکا‌زـوه‌ و زه‌رده‌په‌ی نه‌دیوه‌ سروودی زه‌وی: ل54

*هه نده کانی وشه شیعریی

هه میسه وشه دوو لایه نی هه یه، لایه نی خودیی و لایه نی بابه تی. هه میسه دنیا یه کی تر له و دیو وشه وه خئی مات داوه، ئه ویش جیهانی ئاگاییه، وشه- زمان ئامراز کی بـوـنه یه بـگـزارشت کردن له باره ی جه وه ره ی واقعیه وه له په یوه ندی به مرـقه وه. زمان وامان لـده کات به شـوه یه کی هـشیارانه شته کانی ده وروبهرمان ببینین. که واته له پـسه ی هـشیاریدا ئامراز کی بـهاوتایه. بـیه ئه گهر به و هـشیاریه مامه ی له گه دا نه کر ت ناتوان تکار فهرمای خئی به شـوه یه کیشیاو و به جـ ئه نجام بدات و له ئاکامدا کار کی ئه وتـ ناکات شته کان به وونی و بـگهردی له ده وروبهرمان به دی بکه ین و گرفتمان بـ دروست نه بـت له بهر جه سته کردن و په رچه کردنی ئه و بابه ته ی زمان گـشت و خوـنه که ی پـکه ده هـنـت، له گرتنی ئه و بـحه ی ئه گهر وانه بـت ئه واه به خاوخلیچکی و شـواوی به دیار ده که وـت:

له سه بهری گهرمی دره خته که دا بزه یه ک بـ کامـرا بکه
حه کایه تی مردن که مـک له ژیان درـژتره سروودی زه وی: ل55

باران بـ ئه وه ده بار خئی ون بکات
بـ ئه وه ی نییه خئی بدـزـته وه سروودی زه وی: ل115

*شیعر و یه کـتی بابه ت

ئایا لـره دا ده کر بـ به وردی قسه له سه ر چوارچـوه ی شیعریی بکر ت به تایبه تی له ووی بابه ته وه، له ووی یه کـتی بابه ته وه که کاراکتهر به و چوارچـوه یه ده به خـشـت؟ بـگومان، چونکه ئه مه شتـکی ئه سته م نییه، له بهر ئه وه ی ئـمه له بهرده م تـکـسته کانداهـرانبهر به هـیکه لـک اده وه ستین، ته ماشای کـمه لـک که ره سته ناکه ین که هـشتا پـوه ندیان پـکه وه نه سازاندووه، که هـشتا ههر که ره سته ی خاون، له وانه یه له هـند شـوـندا سه رنجی جـره هـبـزـکانـک بدر ت، ئه ویش بـ ئه وه ده گه بـته وه که شاعیر کاراکتهر کی به ئه مه کی سه رده مه که یه تی، به و مانایه ی که ئه و پارچه پارچه بوون و لـکترازانه ده روونییه ی که سه رده مه که پـی به خـشـووه، ئه و ده یگوازـته وه ناو ده ق، ده توانین بـن ئه و له هـند بارودـخدا کار فهرمای ئاـوـنه ده بینـت که پیشاندانه وه و په رچه کردنه وه یه، بـگومان به شـوه یه کی سایکـلـژیانه. ئه و ناتوان ت خئی وا ده ربخات و بنـوـنـت، قهواره یه کی تـکـمه له ناو خود کی بـهـز و لـکه هـوه شاوه به رده سته بکات. به م پـیه ده کر بـ بـین یه کـتی بابه ت له م ده قانه دا ده که وـته ده ره وه ی چوارچـوه ی ده قه وه، ژیان خئی یه کـتی بابه ته، ژیان، دیاره به سه رله بهری جوانیی و دزـویه کانیه وه یه کـتی

بابه ته، چونکه لـره دا ته واوی که رهسته کانی جیهانه شیعریه که له ئه زموونی ژبانی شاعیرو قووـاییه کانییه وه وه رگیراوه و جیهانه که یـ بنیا تنراوه:

مانگ دهستی نرایه هـهـفـیووه
له تریفه یـخـی زیاتر که سی نییه
له کانییه کیش ده پـچـته وه که هیچی له باره وه نازانـ
کانیش له ئاست جـگه ی دامـنی خـی
که و
لا و

کوـره سروودی زهوی: ل60

ئه گهر پاشینه ی شاعیر ئه زموونه بـچـه ند و چوونه که ی بـتـ، ئه و له نـوانی ئه زموون و گوزارشتکردن لـیه وه هـر وه کو نه زار قه بیانی بـیـ چووه دابـان نییه. نووسینیش ژبانه وه ی ئه و ئه زموونه یه به شـوه یه کی کامـا، به شـوه یه کی هونه ریانه ی باـا. خودی شاعیریش ئه و منه شیعریه له سهر کاغه زدا داده هـنـد که ئه رکـکی گرینگی هه یه ئه ویش وونکردنه وه ی په یامه کانه هه روه کوـسان جـن پـرسـ"نامازه ی بـ کردوه:

گه وره م نه شونما ئه گهر به درـ ماچ بکه م
خودا و خود سزام ده دن سروودیزه وی: ل58- 59

اـبردوو و داهاتوو له ناو یه کدا مردوون
قاجی ئـستاشیان له ناودا سـه سروودی زهوی: ل121

*هه نده دیار و نادیاره کان

هـنگه ناوه رـک و تاك وشه کانی جیاوازییه کی ئه وتـ به خـوه نه بینن، چونکه جیاوازییه که له ساتوسه و دادایه له گهـا جه وه هری شاعر و زمان خـیدا، ده شـ بوتـرـ ئه وه ی که یاخیبوون و سه رکـشی پـوه دیاره تاـاده یه ک فـرمه، واته مه بهستی سه ره کی ئه و یاخیبوونه له و فـرمه گشتیه ی که باوه و کـده نگیی له سه ره. هـنگه شتی جیاوازی هه بـت، بهـام که ده ریده بـت و ته وزیفی ده کات به جـرـکـ ئه نجامی ده دات که تا ئه ندازه یه ک هاوتای نییه، نه بینراوه، پـشتـریش به و شـوه یه نه خوـندراوه ته وه، لانیکه م له ناوه نده که ی ئـمه دا. دیاریشه شاعر بـجگه له وه ی بونیادنانی زمانـکی جوداواز و په ره پـدان و پـشـختنی له ئه ستـدایه، ئه رکـکی دیکه شی هه یه، ئه ویش و شـنبـیرکردن و ده وـمه ند کردنی زمانه، واته زمان والـده کات ههـگری پاشخانـکی

مه عریفی قوو بتر بـت و بـکی دینا میکینا نه تر له بـ ته یدا شار در او ه
بـت و به به ها و باب ه تگه لی هه میشه خـ تازه کهره وه و کاز فـ دهر
بار گاوی بـت:

ترپه ی دـم گوـ له مـ شکم ناگرـ و شوـنپـی نا ناسرـ ته وه
کـمه بـکـ مردوو مـ میان له سهر ده ستیان اگرتوو ه
ده موچاویان ته و او سووره بـگه او ه و ئه و از ه ده درکـنن
په پووله بـوا به بـوناکی چرای دزانیش ده کا تسروودی زهوی: ل 62

شاعیر، هـ به ته له میانه ی زمانه وه به شته کا نه وه په یوه سته، ده کرـ
وه کی تر بـ بـین زمان تاقه نیشتیمانی بـ چهنـد وچوون و بـ هاوتای
ئه وه. زمان تا ئه ندازه یه کی زـر به رجه سته کهری خهونی شاعیره، نه وه کـ
ژیا نه یا بـیستییه که ی:

ده توانم باوه بـو هه موو شتانه بهـنم که بینوو من
چونکه هه موویان خهون بوون سروودی زهوی: ل 63

هه تاو خهریکی دزینی پارچه قوماشه کا نی پرسه یه
داوای کرد له دزییه که یدا یاوه ری بین
ئم داوایه تاییه ته به و مرـ قه ی چاوی دـی ناسیوو ه
سروودی زهوی: ل 125

بـگومان زمانی شیعریی زمانـکی بارگاوییه به وـنه، له بـگای
وـنه شه وه ده یه وـت ئه و استیانه ئاشکرا بکات که به هـ یا نه وه نیازی
ئاشکرا کردنی مانای ئه زموونه تاییه تمهـند و که سییه که ی خـیه تی.
سهره نجام ههروه کو ئه وه ی که بلیخانـف بـی چوو ه شاعر بیرکردنه وه یه
به وـنه. بـ ئه وه یش که به وردی ئه وه دیاریبکه یین ئایا دیارده ی
وـنه ده بـ چـ بـت، بـ ئه وه ی ئه وه یش دیاریبکه یین ئاخـ وـنه پـش هزر
ده که وـت، یان به پـچه وانه وه، ئه و له گهـا گاستـن باشلاردا پـویسته
بـ بـین شاعر پتر له وه ی دیارده ی ئاوه ز بـت، دیارده ی بـ حـ. به م
پـیه یش خه یاـا بـکی گه وری تـدا ده بینـت. به و مانایه ی که وزه یه
له دا هـنـان و توانایه له هـنـانه ئارا و قابلییه ته له سهر
کـکردنه وه ی جیاواز و هاودژه کان و یه کخستنی نه گونجاوه کانه له
گشتـکی لواو و هارمـنیدا. له وه یش بترازـ توانایه کی مه زنیسه له
تـکشکا ندنی یه کـتی وواـه تیانه ی شته کان و تـکو پـکدانی پـوه ندییه
شه قـییه کـنه کان له پـناو سهرله نوـ بنیادنا نه وه یان. به مجـره یه که
ژیا نـکی شیعریی به کـنسـپت ده به خشرـت، ئه و کـنسـپته ی که پـویسته
به هه نوو که وه پـوه ندیدار بـت و هـنگدانه وه ی حاـیبوون و ده رکـ

پـکـردن بـت بـ خودی سـرده مه که خـی:

هـمـیـشـه یـه کـم بـارانی ساـا دـخـشم دـه کـات و دوا بـارانیـش دـه مـترسـاـا
نازانم بـا ناتوانم تهـواو له باران نزیک بـمهـوه
یادداشتـنامه یـه کی توندوتیژم داوه ته یه کـم بـارانی ساـا
نـهـرم بـبارـا

نان نـهـرم ئاوپـرژـان دـه کـرـت
شانـه ی هـه نـگـوینـیش بـه نـهـرم ی بـا دـه بـت سـروودی زهـوی: ل68

ناـی ئهـسـپ له قـ بووه و سـروشت تووـه و دـخـراپـه
ئـه ی هــزی دـیدار و ئـه فسـوونی ووناکی خودا
فـهـرمان بـه دـم بـده خـراپـه دـه رکـا تـسـروودی زهـوی: ل67

*شـیـعـر و اقـیـعی خـودی خـی دـه ئاـفـرـاـا

دیـاره شـیـعـر هـمـیـشـه و اقـیـعی خـی دـه خـوـقـاـا و کـمـه کـ له دـهـرهـوه یـش
دـهـخـواـزـت بـا ئـه نـجـامـدانـی ئـم کـاره ئاـا زهـی، و اقـیـعی حـاـا یـش
دـهـوشـانـه وه ی زیـاتـری پـاـدـه بـه خـشـتـا. شـیـعـر هـه نـدـجـار لـاـرـه دـا لـاـژیکـکی
فـاـتـگـرافـیـانـه ی هـه یه، زوومـکـه وـنـه ی نـزیکـتر دـه گـرـت، کـهـه کـه یـان
دـه کـات و سـهـره نـجـام کـه تـهـواو ئاـمـاده دـه بـن، دـه یـان خـاتـه تووـی
ئـه لـبوومـکـه وه، دـه تـوانـین بـا یـن ئـه لـبوومـه کـه چـه کـامـه یه، بـهـاـم ئـه وه ی
کـه لـاـرـه دـا جـیا کـاره گـاـه نـیگـاکـانـه، هـهـر فـاـتـیـه کـ له پـنـتـکی دـانـسـقـه وه
دیمـه نـه کـه ی خـی اوشـکار دـه کـات و له چـوارچـاـوه یه کی ئـه فسـوونـاوی
سـهـر سـامـکـه ردا ئـه وقـی دـه کـات. ئـه دنیـایـه ی له دـهـرهـوه ی دـه قـدا بوونی
هـه یه، له سـهـراپـا و بـه دـرـژایـی مـهـودا و هـه نـدـه کـانی تـژیـه له
دـژوازی و نـه گـونـجان، بـا گـومان دـه قـیش زـاـر له و دنیـایـه وه دـوور نیـه و
ئـه دـژوازیـانـه دـه گـواـز تـهـوه بـا ناو خـی، ئـیـتر دنیـایـه کـ ئاـفـهـریدـه
دـه بـت کـه گـواـسـتنـه وه ی کـتـوپـا له شـتـکـه وه بـا شـتـکی تـهـواو جـیا واز
زاـا دـه بـت و تاـا دـه یـه کـ دـه ق هـه نـاسـه سـوار دـه کـات، ئـه گـهـر بـه شـاـوه یه کی
اـو کـه شـانـه یـش سـهـیری بـکـه یـن ئـهـوا پـه یـوه نـدی بـا گـه کـان کـاـا بـوونـه وه یـه کـ
دـه سـتـه و یـه خـه یـان بـووه تـهـوه، له مـلاولـه و لا یـشـدا پـاـوه نـدیـه کـان بوونی خـی یـان
لـه دـه سـتـدا و هـ، بـهـاـم و هـکی تـر کـه تووـژـی سـهـره وه ی ئـه و اـو کـاره بـه جـا
دـه هـاـا تـهـه مان ئـه و دنیـایـه ی دـهـره وه ی دـه ق دـه بـینـین کـه شـیـعـر بـه یـاسـا
و لـاـژیکـی خـی ئاـفـهـریدـه ی کـرد تـهـوه و هـه سـت ناکـرـت کـه کـه مـوکـوو ی
تـاـدا هـه بـت و ئـه و یـه کـتـی بـا بـه تـیـه یـش کـه لـه لایـن زـاـر کـه وه جـه خـتی
لـه سـهـر دـه کـر تـهـوه هـا نـدـه بـز بـووبـت کـه بـه زهـقی بـه و دـه قـانـه وه
دیـار بـت کـه و اقـیـعی کـی بـا یـه کـتـی و پـا هـا و دـژیـی نـمـایـندـه ی دـه کـهـن.
بـهـاـم و هـکـو شـاـوه و فـاـرم دـه شـا پـاـوه نـدیـه کـانی زـمان نـه تـوانـن
یـه کـتـیـه کی بـا بـه تـی بـه ر جـه سـتـه بـکـهـن، بـه دیـوه کـه ی دیکـه یـشـدا ناوـهـر کـ

به ئەرکی ئەو هه دهستت، ئه ویش ئه گهر بـت و هـچاوی ئه و واقیعهی
دهره وهی چامه بکهین، که وه کو شه قـا شه ژان و دابـانی ووکـه شانه
پیشان ده دات، وهـلـ له و دیوی ئەمانه دا بـ شک ئه وهی بهـگه نه ویسته
یه کـتیه کی با به تیانهی مکووم و تـکمه یه:

کتـبـک له ئومـدی خـیدا دی داینه وه
شوـنیشمان له سهر زه وی نییه
ئه گهر هه شمانـبـت یارییه کی ئاگر بازیه
تیشکی سووتـنـهر شه مـی توانده وه
پا یزیش سووکا یه تی به شکـی درهخت ده کات
وه کو عه لیشیشی فیکه بـ کـشراو
ده ممان بهرز کردووه ته وه سروودی زه وی: ل 69-70

به په یژه یه کی نووستوو هه ده کشـمه ناو تاریکی و ووناکی
په یژه ته نیایی و ترس و واقوـمانه
تاریکی لـوی له کوـمی ووناکی ده کاته وه سروودی زه وی: ل 70-71
*سه رکه وتنی ههسته کان له ناوه وه بـ دهره وه

دیاره وـنه کان بیر و ههسته کان ئاشکرا ده کهن، سـزه کان بهرجهسته
ده کهن. هه ژموونی وـنه کان لایه نه کانی دیکه ی شیعـر تاـاده یه ک
کاـده که نه وه و لـیـی به بابـهت و مانا ده به خشن. یه کـک له خـه سـه ته
دیاره کانی شیعـر کـ که وـنه دایهـناوه ههستکردنه به بوونی کـمه
گرـیه له نـوان گواستنه وهی وـنه کاندـا، که ئەمه ییش واده کات له
هوتـکی سروشتی و بـگرـ وگـییه کی شیعـری بـهیری بکات. ئەگـریش
شیعـر پـه پـخـی له چه مکی وـنه دا ببینـته وه ئەوا مانای ئەوه یه که
وـنه ئـلیمـنتـکی سه ره کی و یه کانه یه له پـکهـنان و به دیهـنـانی
شیعـردا. "سی. دهی. لوویس" له کتـبی وـنه ی شیعـرییدا دهـت:
داهـنان و بوـری و به پیتی له وـنه دایه، ئەمانه هه مووی به
"خـاـکی به هـز" له قـهـم ده درـن، بهـام ئه و هـی که به سه ر چامه ی
هاوچه رخدا باـادهسته وه کو هـر هـکی دیکه شیمانه ی ئەوه ی هه یه
له دهست ده رفرتـ. ههـبه ته وـنه ییش هه رده م جـگیره و خودی قه سیده ییش
له دهره نجامدا وـنه یه، ده کرـ هه موو شتـکی بگـت، بـ نموونه
ئاـسته، شـواز، بابـهت، فـرمـ... تاد، بهـام وـنه هه ر به جـگیری
له پـکهاته ی شیعـردا ده مـنـته وه و هه ر وه کو پـوهـری سه ره کی و شکـی
شاعیر و به رزی و ژیا نی بهرجهسته ی شیعـرییش ده مـنـته وه به و
پـیه ی "درایدن" ئا مازه ی پـداوه:

په پووله بـوا به ووناکی چرای دزانیش ده کاته سروودی زه وی: ل 66
تریغه ش چه ند له ئاسکـکی دووگیان ده چـ

به نهرمی پ هه ده گر سرودی زهوی: ل 67
نووشتهی چاوه زار به ناوچه وانی خانوو ج لانه ده کات
سرودی زهوی: ل 82

درهخت تا بهرز نه ب تهوه س بهر ناگر سرودی زهوی: ل 82
ل دانی د هه موو شت کی من ده زان و چاوساگی هه قیقه ته
سرودی زهوی: ل 85

ب گومان نهوهی که هاوگونجانندن له میانی و نهکاندا به دیده ه ن ت
ککهوتنی بابهت و و نهیه. و نه گای بابه ته که شن ده کاتهوه،
که مه کی ده کات خ ی باشر به دیاربخت، یان بد ز تهوه. "ئی. ئی.
یتچاردز" پ یوایه: ئه و توانا سه رسامکهری شاعیر ب
هاوئا هه نگر دنی قسه، هرچی چ ن ک ب ت به ش که له و توانا فره
سه رسوو ه نه رتری هاوئا هه نگر دنی نه زموون. خودی نه زموونی مر ف
که هه میشه بابه تی ته وای شاعر بووه. شاعر کات که قوو اییه کانی
مر تهیده کات، خه س ه تی نو، یان جیاواز به شته کان ده دات،
مانایه کی پ زه تیغانه یان پ ده به خشت، له و هیه که ده توان ت
ج گایه کی شایسته و پ به پ ست له جیهاندا دهسته بهر بکات، چونکه
ههروه کو ماکلیشیش ئامازهی پ کردووه: شاعر یه که له و گایانهی
که مانای ژیانمان ب اقه ده کاتهوه و قوو ترین پ داویستییه
مر ییه کانی شمان نهوهیه که مانا ب ژیانمان فهراهم بکهین:

کیسه ا که سه ری خ ی ده باتهوه ناو قاوگی
له قوو ایی خ ی ده وان سرودی زهوی: ل 72

جا نه گر شاعر ههروه کو نهوهی کریست قهرک دو ا ب ی چووه: یه که ک
له ک نترینی نه و چالاکیه ئ ست تیکیانهی هزری مر قایه تی ب ت ئایا
نه ته رنه تیفی دیکه ی هیه؟ واته ده توانین پشتگو ی ب خهین و ههست به
نا ته وای و ک ماسیه ک له ژیان ی مر ییماندا نه کهین؟ دیاره تا
ئ ستا ئه م پرسیاره ب وه ام ماوه تهوه، چونکه شاعر ب ح ی مر ف
له م سه رده مه یشدا پ داویستییه کی په یگیره و سه روم ه له وهی به
گونا گه ی پ زه تیغ و گرینگ هه ب ست ت له پ شختنی و پا قز کردنه وهی له
گونا هه زه مینییه نا چیزه کان، ه شتا ت په اندنی ق زه وونی و
یه کد خیه کانی ژیان ه و جیهان ک به ئاده میزاد ه و ده بین ت که
ههست ده کات پ نه وهی پ وه ن دیداره و ناتوان ت ده سته ردار ی ب ت:

سه رم له تاریکی و ووناکی سوو ماوه
کامیان له بهر کامیان هه د ن سرودی زهوی: ل 71

وډدهچټ ته فلاتوون بایه‌خی بهو چټر و له‌زه‌ته دابټ که شاعر ده‌یبه‌خشټ، ئه‌ریستټیش بایه‌خی بهو کارفه‌رمایه دابټ که شاعر ده‌یبینټ، هه‌به‌ته وه‌زیفه‌ی شیعریی له‌ای ئه‌ودا خټی له‌"کاتارسیس"دا ده‌بینټه‌وه که ده‌کر چه‌شنی فیلته‌رک بټ پاڅ‌کردنه‌وه‌ی ده‌روونی مر لټی بټ‌وانین، به‌ام ئمه‌ پمان ناکرټ شاعر له‌یه‌کک له‌م دوو به‌خشه‌ی خټی دامانین، یان به‌بټ یه‌کک‌کیان وټ‌نای به‌رکه‌ما بټ‌وونی بکه‌ین، چونکه بټ ئمه‌ چټر و وه‌زیفه‌که‌یشی هر پټ‌داویسته:

ده‌ستی بکوژ چرچ و لټچ و په‌ه‌ی تټ که‌وتوو
ناتوانټ خه‌ون ببینټ که په‌پوله‌یه سروودی زه‌وی: ل66

زه‌وییه‌کی دانه‌چ‌ندراو نه‌یتوانی بزه به‌نټه‌ته سر لټ‌وان
هه‌می هه‌شمه‌ند پټی اگه‌یاندم سروودی زه‌وی: ل114- 115

به‌گه‌نه‌ویسته که ئوم‌د و ئاواتی بټ‌هاوتا و بټ‌چا‌ش و به‌ره‌ه‌ستی
شاعیر جگه له‌شیعری په‌تی شتټ‌کی دی نییه، بټ‌ریس پاسته‌رناکیش
ئاماژه‌ی به‌وه داوه که: تاقه په‌یام‌ک که ده‌که‌وتټه ته‌ستټی شیعره‌وه
ئه‌وه‌یه که جوان بټ‌هه‌به‌تا به‌گو‌ره‌ی ئه‌م چه‌مکه بټ‌هه‌ندټ شو‌ن
له‌جه‌سته‌ی ده‌قه‌کانی سه‌باح ئامانجیان پټ‌کاوه‌و به‌رده‌وامه له‌
گټ‌انه‌وه‌ی خه‌ون و واقعی تټ‌دا ناتو‌نټه‌وه و به‌و شټ‌وه‌یه مشتوما‌ی
ناکات. نه‌بوونی شاعر، یان چک‌کردنی له‌ژیانیدا بوونی گه‌وره‌ترین
بټ‌ئوم‌دیه له‌قه‌واره‌یدا. له‌م لاپه‌ه شیعریان‌ده‌دا ده‌ق به‌و‌یه‌کی
حه‌په‌س‌نه‌رانه هه‌ندی ئستای به‌سه‌ردا زا‌ه، یان هه‌موو
هه‌نده‌کانی له‌هه‌نوکه‌دا شاردټ‌ه‌وه، هه‌گری هه‌ندی ئه‌م
ساته‌وه‌خته‌یه و له‌میانیه‌وه به‌ر ئستا ده‌که‌وین وه‌ک ئه‌وه‌ی له‌
به‌ران‌به‌ر فیلم‌کدا بین که به‌ته‌کنټټ‌ژیای (س هه‌ندی-3د) پیشان
بدرټ، یانی له‌هه‌موو لا و گټ‌ه‌یه‌که‌وه ئستا به‌رجه‌سته بکه‌ن،
ئمه‌نده به‌پټ‌اوپ‌یی وکتومت ژیان‌ی خټی ژیاوه و ده‌ژټ، کتومت شاعر
دټ‌ئه‌وه‌ی بټ‌داب‌ه‌نټ‌ه‌وه، به‌چه‌شنټ‌ک ئه‌و کاره‌ی بټ‌ئه‌نجام ده‌دات
که هه‌رگیز مه‌ودایه‌ک له‌نټ‌وان ئه‌و دوانه‌دا به‌دی
ناکرټ، ته‌نیاسروشتی ئه‌و دیاله‌کتیکه ده‌رک پټ‌ده‌کرټ که له‌نټ‌وان
هه‌ردوولادایه. ئه‌م ئه‌زمونه به‌جټ‌رټ‌کی با‌انسدارتر خټی ده‌نو‌نټ و
وو‌او‌وی جیددیه‌ت‌کی ئه‌وت‌مان ده‌کاته‌وه بټ‌بین‌دنیای شاعر هه‌شتا
هر به‌رده‌وامه له‌به‌خشینی پیت و فه‌ به‌دنیای واقع:

براده‌ران بټ‌بایه‌خن ئه‌و به‌ردانه‌ی بټ‌مل‌شکاندن ده‌یهاو‌ینه به‌رپ‌ی
یه‌کتری

مانگ له‌ئاسماندا ته‌نیا به‌و گټ‌رانی هه‌مووشما نه‌سروودی زه‌وی: ل76

پشك ٲ تا نه بٲته خو ٲه مٲش با نايبات سروودی زهوی: ل82
چ هٲ گربوون و نیاز ٲکی پا که به هیواوه ٲاکی
ٲووخساری مه‌حا ٲا ده بٲته ئاو ٲنه بٲ به‌رانبه‌رسروودی زهوی: ل83

*لٲژیکی شیعریی

دهش ٲ و ٲنه له شیعردا به‌رجه‌سته‌ترین ئٲلیم ٲنت بٲت، ئه‌گه‌رچیش به‌سه‌ر
دنیا یه‌کی کٲلکه ٲه‌نگینه‌ییدا ئاو ٲامان ده‌کاته‌وه، به‌ٲام ئایا شیعر
ته‌نیا و ٲنه ده‌یخو ٲق ٲنت، یان شتگه‌ل ٲکی دیکه‌یش له ٲٲکها ته‌یدا
به‌شدارن؟ هه‌ر بٲنموونه: ئٲبژ ٲکت، خه‌یا ٲا، پرسیار، خه‌ون، زمان،
گٲٲانه‌وه، یاده‌وه‌ری، کات و شو ٲن، دنیا بینیی، فه‌نتازیا... تاد،
به‌ٲام مه‌رجی سه‌ره‌کی ئه‌وه‌یه که شیعر ببٲته بٲته‌یه‌ک و ئه‌مانه و
هه‌رجی ئٲلیم ٲنت ٲکی تریش هه‌یه بگر ٲته‌خ و به‌ش ٲه‌یه‌کی گشتگرانه
یه‌ک ٲتی فٲرم و ناوهر ٲک ٲٲکبه ٲنت، که دوا جار ده‌بٲته یه‌ک ٲتی با به‌ت
تٲیدا و به‌ئاقاری مانایه‌کی گشتیی ده‌مانبات و په‌یام ٲکی لٲوه
هه‌ده‌گ زین. بٲگومان ئه‌وانه‌یله‌سه‌ره‌وه ئاماژه‌یان ٲٲدرا، ٲٲویسته
سه‌رتا ٲا تٲک بٲژ ٲن و ٲٲکها ته‌یه‌ک بخو ٲق ٲنن که خٲی له یه‌ک ٲتی
با به‌تدا ببین ٲته‌وه، هه‌به‌ته به‌ر له‌مانه هه‌موویشی مٲتیف شت ٲکی
ئٲرگانی و گرینگه و ٲٲداگریی ده‌بٲته مایه‌ی ئه‌وه‌ی ئه‌و ئٲلیم ٲنتانه
له تٲکست ٲکدا ئاو ٲته بن و گوتار ٲکی شیعریی کام ٲا بخه‌نه‌وو. بٲجگه
له‌مانه لٲژیکیش له‌م دا هٲنانه‌دا به‌شداره، که ٲٲویسته زٲربه‌ه‌ز بٲت
و پرد له نٲوانی و ٲنه‌کان و سه‌رجه‌م ئٲلیم ٲنته‌کانی دیکه‌دا
دروستبکات و له‌کاتی خو ٲندنه‌وه‌یدا هه‌ست به‌شپزه‌یی و په‌رتوب ٲاوی
نه‌کر ٲت. ٲه‌نگه هه‌بٲت بپرس ٲت: لٲژیکی شیعریی چییه که وا په‌یده‌رپه‌ی
دوو ٲات ده‌بٲته‌وه؟ دیاره ئه‌و جوو ٲانه‌وانه‌یه که گواسته‌نه‌وه
شیعریه‌کانی دوو تو ٲی ده‌ق شیاو و مومکین ده‌که‌ن و یاساو ٲٲساکانی
به‌رقه‌رارده‌که‌ن و سه‌لیقه‌یه‌کی سه‌رئاسای ٲٲناو ٲت بٲ ده‌رک ٲکردنی،
ئه‌و خو ٲنه‌ره‌ی که به‌دوای ٲٲوه‌ندی ٲایه‌ه‌کانی قه‌سیده‌دا ده‌گه‌ٲت،
به‌دوای ئه‌و ٲٲوه‌ندیانه‌دا ده‌گه‌ٲت که به‌شه‌کان ٲٲکه‌وه ده‌لک ٲنت و
گشت ٲک دروستده‌کات ده‌بٲ بزانه‌ت ئه‌وه عه‌ودا ٲی یه‌ک شته ئه‌ویش لٲژیکی
شیعریه‌یه. به‌ٲام ئایا ئه‌و ٲٲوه‌ندیانه ٲه‌زامه‌ندی به‌خو ٲنه‌ر
ده‌به‌خشن؟ مه‌به‌ست ئه‌وه‌یه ئایا گونجان ٲکی سه‌رجه‌مگیر هه‌موو شت ٲک
له‌ئام ٲز ده‌گر ٲت؟ نازانم کٲ یه‌که‌مجار وتوو یه‌تی شیعر لٲژیکی
ناوازه‌ی خٲی ده‌خو ٲق ٲنت، به‌ٲام ئه‌مه به‌گه‌نه‌ویسته، لٲره‌دا به
مانای یاساو ٲٲسا خٲی ده‌دات به‌ده‌سته‌وه و هه‌ر شیعر ٲک سه‌رله‌نو و بٲ
یه‌که‌مجار ئه‌و لٲژیکه بٲ خٲی ده‌ئافر ٲنت، چونکه ته‌نیا یه‌ک لٲژیک
بوونی نییه، ئه‌گه‌رچیش هاو به‌شییه‌کی لٲژیکی له‌میاندا یه، به‌ٲکو
له‌استیدا هه‌ر ده‌ق ٲک خاوه‌نی لٲژیک ٲکی سه‌ربه‌خ ٲیه و ٲٲبه‌ٲی ژماره‌ی

ده قه كا نيش لځيكه كان هه مه جـ ر و بـ ئه ژمارن:

با ځنده دځرينى هه ولـ ر شه هيد كرا

فځينى له يادمان ما

دايكي شه هيدځك تهرمى با ځنده دځرينى هه ولـ رى

وهك ده سكه نځرگز و مځخهك

له قه راغ ځځگاكاندا بـ فرځشتن داناوه سروودى زهوى: ل85-86

نواځه له قځزاخه مى مندا بځنى خه مځاند

منيش له قځزاخه مى شيعر

ئرځ گيان له كوځى جهسته دا ده ژى سروودى زهوى: ل 85

دياره همر وه كو ځامبـ ده ځځت، سه باح لم ده قانده تـه واو
سـه رده مانـه يـه و ئه مه يش ئه گـه ر ځووكـه ش نه بـ ځت ئـه وا (نهـځنـيـى
ده قيجياوازه). ئاشكرايه كه جـره ئه زموونگه رايبهك هـځشتايش ئـم
به رـه مانـه يـ جياكار ده كـن، ئـه وـيش مانـى ئـه وـه يـه كه ئـه و له
ئـاره زوويـه كـى به رده و امدايه بـ هـځنـانـه ئـارـاى شـتـځكـى تـه واو نو، بـ
هـځنـانـى گـځځانـكـارى و خـځجـهـځشتن و ده قه كانيشى تيشك ده خـه نه سـه ر
قځناغـځكـ كه به ځگـه نه ويـسته بـ سـه ر و به ريبه كـى بـ هـووده تـځيـدا
به رجه سته يـه و سـكـځچـځكـى جياكارانه و تايبه تمه ندانه يـ بـ ده كځشن. ئـم
قځناغـه يـ ئـه وى پـځدا تـځده په ځځت له وانـه يـ پـځشووترى ده و ځمه نـدـتره، چ
له ځووى با به ت چ له ځووى فـرمـه وه، ئه گـه رچـيش سه داي ئه زموونه
به رايبه كانى فه زاي ئـځستـايشـيان به يـه كـجـاريـى به جـ نه هـځشتـووه و به
تـه واوـه تـى له تـراديـسيـځنـه كانى شيعرى پـځشووتر دانه بـ او، يان ده كـرځ
بـځځځين هـځشتا په يوه ندى به ځا بردووى شيعرى خـځيـه وه هـه ر به رده و امـه،
به ځام هـه ست به وه ده كـرځت كه ئه مه يان گـه يشـتنه به و ځستگايه كـى ديـكه
له ژيان و ئه زموونى گـه وـره بوون و به سا ځدا كه و تن. چونكه گـه ځانـځكـى
تا قه تـپـځووكـځن و جـيدـدى به ناو ئـم به رـه مه دا به و ځځحه تر ساوه
ئا شنا مان ده كات كه له گـه ځانـدايه، به و ځځحه شا ره زامان ده كات و
پـځمان ده ځځت كه به دواى چـيدا گـيرځده يـه:

دوا ځځژ ما ځى شايسته ي نه مرانه

دره ختى مردنى تـځدا به سـځبه ر و به ر بـكه ين سروودى زهوى: ل89

گه يشتم به شوځن پـځى خـځم و گوځ له بـځده نـگى مردن ده گر مسروودى زهوى:

ل87

قه له هـځش با ځه ته په ده كات

منيش له و ئاسـځيـه ده ځوانم كه له ناو دـځمـدا درځژ ده بـځته وه سروودى

*شیر و ئاشکرا کردنی واقعی خود

شیر لـره‌دا نامه‌ی خودـکه بـ دهره‌وه‌ی خـی، خودـکی له‌بیرکراو، خودـکی زیندانی، که له ئاکامدا بوو ته تاقه ده‌ستاوـژـک بـ گه‌یاندنی کرده‌یه‌کی مرـیی، بـ گه‌یاندنی هه‌قیقه‌تـک که ئاده‌میزاد باجه‌که‌یه‌تی، چوونه به‌ره‌و پا‌کو بـ گه‌ردیی و پا‌کیزه‌یی، به‌رزبوونه‌وه‌یه، گه‌یشتنه به ووناکی، ئه‌و ووناکیه‌ی له شه‌رمیدا پـغه‌مبه‌ره‌کانیش ده‌مرن، ووناکیه‌ک که ته‌ماهی کردنه له‌گه‌ا خودا، خودایه‌ک که ئاماده‌یییه‌کی کرده‌یی و په‌یگیری له زـربه‌ی شیره‌کاندا هه‌یه و گوزارشت له شتـکی زیندوو، شتـکی سه‌رئاسا ده‌کات، پـویسته دانبه‌وه‌دا بنـین که شیر بـچهند و چوون پا‌به‌ندبوون و لایه‌نداری هـه‌، کراسـک نییه کرابـته به‌ر شتـکی ئه‌بستراکت، ئه‌گه‌ر وایش بـت ئه‌وا حه‌تمه‌ن کراوه‌ته‌به‌ر هه‌ندـک شتی به‌رجه‌سته که مانایه‌کمان پـده‌به‌خشن. بـیه که شیر بـده‌نگ ده‌بـت، که شیر ده‌سته‌رداری خـی ده‌بـت، ترسـک هه‌ده‌وه‌رـته سه‌ر خودی شیرزه‌ی شاعیر و هه‌ر هه‌موو شته‌کانیش:

هه‌میشه ته‌واو بوونی شیر ده‌مترسـکـنـ سروودی زه‌وی: ل79

*شیر و زمان‌ی خه‌ون

دیاره ئیدی زمان دره‌وشانه‌وه‌یه‌ک هه‌ده‌گرـ که ده‌شـ پـشتر خه‌ون زمان بووبـت و له هه‌شته‌مین کـشیر و له‌م وـستگه‌یه‌دا خـی به‌دیـهـنا بـت. سه‌ره‌تا زمان ده‌چـته دـخی به‌رایـی خـیه‌وه، وه‌کو که‌ره‌سته‌یه‌کی خاوی لـدـت، ئومـدی ئه‌وه ده‌کات شتـکی هـشن و جیاوازی لـوه بنیاد بنـت، نه‌زمانی ئاخوتنی خه‌کـ بـت، نه‌ئو زمانه‌یش بـت که ئه‌ده‌بـکی ته‌قلیدی په‌یجـری ده‌کات و گـانـکاری به‌سه‌ردا هـناوه و مه‌ودای له‌گه‌ا زمانی ئاخوتن وه‌رگرتوو، ئیتر ئه‌وه‌ی که دـته به‌ره‌م به‌بارته‌قای خه‌یاـا مه‌ودا وه‌رده‌گرـت و دوورده‌که‌وـته‌وه، ناچارمان ده‌کات به‌ووی ئاسـیه‌کی دیکه‌ی درـژتر و به‌رزتر امـنـین، له‌و فـرمه‌هـ نوـیه‌ی که شه‌قـا ده‌گرـت، وه‌کو ئه‌وه‌ی یارییه سه‌یر و سه‌مه‌ره‌کانی یاده‌وه‌ری بـت له‌گه‌ماندا. له‌استیدا نووسین له‌ای شاعیری ئه‌م لـکـکـینه‌وه‌مان، ته‌واو وه‌کو نووسین نییه له‌ای کافکادا، یانی کـشـک نییه له‌پـناوی مانه‌وه، به‌کـو کـشـک که بـ گـگـینی چوارچـوه سوننه‌تییه‌کانی ژیان و وروژاندنی چالاکیه‌کی هـحی، هه‌وـکـه بـ به‌تاـکردنه‌وه‌ی زمان له هـمه‌ ته‌قلیدییه‌کانی خـی و هه‌وـکـیشه بـ کردنی مانا و سیمبـوی ته‌واو جیاواز به سه‌رنوـشتی هه‌موو ئه‌و وشانه‌ی تامه‌زرـی نوـبوونه‌وه‌ن:

له گه ا هه ر دا بارين کدا

ترسي بو کان له هه ناوی زهوی که متر ده ب تهوه سروودی زهوی: ل 79

له بهر خا تري ئه وهی درهختی مردنم به س بهر و بهر بکه م

د م له سينگمدا کت بى نو ژه کانی هه گرتووه سروودی زهوی: ل 87

* ئاسته کان و گوزاره له خ کردنى زمان

سه ره ای و نه کتوپ و گواستنه وه بهرده وامه کان، چامه گشت ک
پ کده ه ن ت و ملکه چى يه ک يتمه، يتمه کى ه ور و له سه رخ که له
ناخى قه سیده کانه وه هه ده چ ت. هه ر قه سیده يه ک به ه ی ئه م ه گه زى
کتوپ ييه وه ش ک کى کاتيانه به وه رگر ده به خش و وایل ده کات
په یده رپه ی بگه ته وه سه رى و هه و ب دات ايه ه ی شته کان پ که وه
ببه ست ته وه. هه موو ده ق کيشى ب گومان ژيانى تايبه تى خ ی هه يه و
به ه و رپى په ره ده س ن ت و پ ده گات. زمانه کesh له هه ند ئاستدا
نه ب ت ئه گينا ته جريد ده پ چ ته وه، له هه ند ئاستى تريشدا ده کر
بو تر ماناش په رده پ ش ده کات و وامان ل ده کات داواى سرووش بکه ين
ب ته وهی ئه و مانا شاراوانه که شفبکه ين و پيان بگه ين. له استيدا
هه موو ئاسته کى چامه کانيش خودانى ئه و چ یى و مه ندى و
ده و مه ندى هى زمان نين، له هه ند شو ن استه وخ یى وه کو گانگرين
به به ش ک له جه سته ی قه سیده کانه وه ده ئا ت، جگه له وه گوزارشتى
ا پ رت ئام زيش با ده ست ده ب ت که دياره هيچ هه ست ک ناو روژ نين،
به ام ژيان پ داويستى پ يانه و خ ی هه يان ده ه ن ج ن ت، ده ش ت
ب ين له و ج گايانه دا زمان گه ل ک يه کئاست ده ب ته وه و له خ ی
بتراز ئيحا ب هيچ شت ک ناکات و ته نيا چه مکه ناوبراوه که ی
پاسته رناک د ن ته دى، به و مانايه ی که ده ق ناکار ت مانا
فه ره نگيه کان به ج به به ت، يان ه تيبکا ته وه و ماناى ديارىکراوى
خ ی "يانى ماناى داه نراوى خ ی" به وشه ببه خش ت:

ئه و داره ی ته مبوورى ل دروست کرا

ئه و داره ی تابووتى ل دروست کرا

ئه و داره ی په يژه ی ل دروست کرا

ئه و داره ی فه لاقه ی ل دروست کرا سروودی زهوی: ل 95

له سه ره تادا ته نيا جوانيى هه بوو

ن ره ی ک يه جوانيى بکوژ

له سه ره تادا ته نيا وشه هه بوو

ن ره ی ک يه وشه بکوژ

له سه ره تادا ته نيا به خته وه رى هه بوو

ن ره ی ک يه به خته وه رى بکوژ

له سهره تادا ته نيا نه مری هه بوو
نهری کیه نه مری بکوژ سروودی زهوی: ل65

ماسی حوز
دلفینی ووبار
نه هه نگی ده ریا
ئهخته بووتی ئیا نووس
ئیره بیان بیهک تاوی سه ندووه سروودی زهوی: ل19-20

گوډان
له سهر لوی په نجره
لامپا
له سهر لوی په نجره
دیوان
له سهر لوی په نجره
شه م

له سهر لوی په نجره سروودی زهوی: ل72-73
*شیعروگه یانندن

ئه گهر شیعر، به پایی بچوونی تپستیی گه یانندن بپت، ئهوا ده بپ
گه یه نهر بپت، گه یه نهری هه ست و بیر و خهون و خواست و ئاواته کانی
مر بپت، گه یه نهری هه قیقه تی دخی مرایی بپت، هه قیقه تپک که
وردزو لرس ئاوا گوزاره ی لده کات و ده پت: به زیندوویی له پپگای
هه ست و سه زه وه بپ دپا ده گوازر ته وه، بپگومان ئه و ئه رکه یش ههر
ته نیا شیعر ده توان به و شپوه یه پایی هه ست، که ئه مه یشی ئه نجام دا
ئهوا جپگپکپک له گه پا مانادا ده کات و سهره نجام خودی شیعر خپی
ئامانجه نهک گه یه نهر:

جوانی له بارکی شه ژاودا خپی پپشان دام
ده موچاوی سروشت به ئاسانی ئه شکه نجه ده در سروودی زهوی: ل32

دیاره له دنیای شیعریی سه باحدا سانس رپک له سهر وشه کان و شته کان
هه ست پپنا کرپت، یانی هیچ وشه و شتپک له کپنتپکستی شیعریی ئاودیو
نا کرپت، به پپچه وان هه هه ست به وه ده کرپت که له فهزای شیعره کانیدا
قه هه مکی مندا کارانه سهرقا ی کرده ی نووسینه و پایی ده کات،
فیزنپکی مندا پانه ی ده گمه نیش تانوپیی دنیا که ی پپ کرد ته وه و
پار لژگاری به خپه وه کردووه، موتوور به یه به به رائه تپکی ناوازه و
دنیا یه کی ئه وتپیی ئا فراندووه که بپجگه له شیعر به هیچ شتپکی دیکه
هاوچوون نییه، بپیه ته ماشا ده که یین ده قه کان وه کو گوان لپوانلپون

له ژيان، ژيان كه فوكو-يانه و پ-ي زیندوو ده بن و هه-ده چن، ئیتر
 شیعرییه له بهرزبوونه وه دایه، بهرزبوونه وه یه کی بهرچاوی
 دهسته بهرکردوو و ز-ر به زه قی ده رکي پ-ده کر-ت. ئیدی خواست و
 تمووچه کانی بهرده وام دنه ده دهن، هر وه کو ئه وهی نه گه یشتب-ته
 هر-می شیعری په تی، چونکه گه یشتن بهو شتهی که ئاوات-تی پ-ی
 بگات، به-ای "ئ-سکار وای-د" ده ب-ته بکوژی ئه و شته، واته وه کو ئه وه
 وایه پ-ی نه گه یشتب-، یانی دووباره کردنه وهی ژیا ن-کی سیزیفیا نه،
 واته هه-وه رینی هه موو تمووچه کان، هه-یه ته تمووچه کانی شاعیر ب-جگه
 له هه نگاوانان به ره و ئه و ج-گایا نهی، که کهس پ-یان نه گه یشتوو
 شت-کی تر نین و له -استیشدا شاعر هه نگاوانا نه به ره و ئه و شو-نه ی که
 نازان-ت چیه، ب-یه هه میسه هه-ه کان دووباره ده کر-نه وه:

ده مه و- ب- شو-ن-ك ب-م

شو-نه که ت-ی ئه ی شاعر سروودی زه وی: ل 104

شاعیریش دیاره هرگیز یاده وه ری ناپاکی ل-ناکات، شه نکر دنی شته
 د-رینه کان به سروه یه کی تازه هه رده م -ح-کی ب-و-نه و سه یریان
 پ-ده به خش-ت و قوو-ایه کی تازه یش له ناخماندا به ئاگا ده ه-ن-ت.
 جیهان هه میسه بهر قه راره، سوواوه، له -استیدا ز-ر ده م-که سوواوه،
 پ-ینا کر-ت ت-یدا بهرده وام ب-ت، ئیدی ب- ئه وه ده ک-ش-ت
 ئه-ته رنه تیف-ك بخو-ق-ن-، یان لانیکه م بید-ز-ته وه، جیهان-ك
 دابه-ن-ت تایبته ب-ت به خ-ی که ئه ویش له و خه ونا نه دا ده ر-ك
 پ-ده کر-ت که -وو به ری ده قه کان خه و-وو ده کهن. ب- به دیه-ن-انی ئه م
 باره یش خه یا-ا ده ب-ته په رجووی شاعیر، ده ب-ته ج-ژوان و ت-یدا به
 ئامانج و خواسته کانی ده گات، بهو شتانه ده گات که واقع ل-یان
 ب-به ری کردوو، به-ام ته نیا جه مسه ر-ك نیه له پ-س-ه ی شاعر
 نووسیندا، به-کو به شدار-کی سه رسه خته و ئه گه ر ته نیا خ-ی ت-خ
 ب-ته وه و -وون و ن-ت ده ربکه و-ت له ناو دیمه نی شاعر دا ئه و چیدی
 وه کو شاعیر-ك دیار نام-ن- و ده ب-ته خهوبین-ك، خهوبین-ك که هیچ
 پ-وه ندیه کی به دنیای ئاگایی و ده ره وه وه نیه و له هه موو شت-ك
 داب-اوه "ب-گومان به ب- به شداری کردنی هه گه ز و ئ-لیم-ن-ته کانی
 دیکه ی کرده ی نووسینی شیعری":

باران وهك ئه وهی

بلیمه تی دهروونی ئاگرم پ- ب-

یان به خته وه ری خ-ی ئاشکرا بکات

ده نگی نزم کردوو ته وه و به نه رمی له گ-م ده دا

ئیدی ده ب- من گ- ج- به-م و ب-مه ده ر-سروودی زه وی: ل 38- 39

ئاسوودەیی چرا بە دەستان
دەبـتـە بەری مزر و شیرینی درەختەکان سـروودی زەوی: ل86

*کـنـسـپـت و بەها شیعرییەکان

هەندـجـار لە بەها شیعرییە ترادیسیـئـیـیـەکان دوور دەکەوـتـەـوـە،
کـمـمـەـك ئامرازی پەيوەندی و وشە پەيوەست بە ژـنـر لـئـوـوـە دەکات،
هەندـجـاری دیکە فـرـم لەگەـه ناوەرکـدا ئاتاجیان بە پرد ئایەـکـردن
هەیه، هەندـجـاریش کـنـسـپـت پـشـ وـنـه دەکەوـت و بەدوای وـنـه یەکـدا
دەگەـتـ تا بیکات بە جەستە بـخـی، یان وـنـه پـشـ کـنـسـپـت دەکەوـت
و بەدوای بـیـر کە یەکـدا دەگەـتـ تا بیکات بە جـحـ بـخـی و پـیـ
زیندوو بـتـ، هەندـجـاری تـریش بەهای تەواوی بە زوبان داو و
پەيوەندی ئاستەوـخـ لەگەـه شتەکاندا بەو هـیـوـە بەرقەرارە،
جاروباریش لەگەـه لـژیکـدا مەودا وەرـدەـگـرت و دوور دەکەوـتـەـوـە، لە
دنای واقیعیـش دوور دەکەوـتـەـوـە، بەـمـ لە هەموو حاـئـە تـکـیشـدا
ئەگەر تـزـقـا تـکـیش دووربکەوـتـەـوـە ئەوا بـ ئـوـە یە لە خـیاـهـا پـتر
نـزـیک بـتـەـوـە، چونکە لەو دـنـیـایە کە تەنیا لەمیانە ی خـیاـهـوـە کە
سـنـتـەرە، پـشـ سەـی داھـنـان هـوایە تی خـی وەرـدەـگـرت و شەقـا دەگـرتـ:
من باوهم بهو چپه یه هه یه که نیگا ده یکاته گـرـانی

گـرـانی ئـسـکی لەشی ئەو مـرـقـە دەتـوـنـتـەـوـە کە چاوی دـی ناسیوو
سروودی زەوی: ل102

لە هەوای ووندا مردم و نازم کـشـرا
کتـبـەکانم شانیان دایە بەر تا بووتم

گالیسکە ی گەـه کەکان و بازای بەدوامدا ئـیـشتن سروودی زەوی: ل104
دیـارە دووپاتکردنەو هەندـجـار لە جەستە ی شیعەرەکان وەکو دەنگ،
یان مـسـیقـای زیـادە لە بنیادی دەقەکاندا بەشداری دەکەن، بـ ئـوـە یە
کە شیعەرەکان لە یەکنەوایی و یەکناستیی دەرباز بکەن و ئـیـتمـکی
ئەوتـی پـبـبـەخـشـن کە بـزـاری بـهـوـنـتـەـوـە و بەردەوامیەك بە
خوـنـدـنـەوـە بدات. هەروەها هـوـنـکـیشـه بـ دـزـینـهـوـی ئـیـتمـکی
گـرـانی ئـمـزی بـ گـرـ لە ناو چوارچـۆـه ی گـشتـی ئـیـتمـی چامەکاندا،
ئـیـنـجا بـ هــدی کردنەو ی ئەو تووـه ییە شەفافە ی کە لەودیو
تـکـسـتەکاندا ئامادە یی هەیه و خـی مەـسـ داو، بـگـوـمـان ئەو
تووـه ییە نـمـایـندە ی هـچـوونە، نـمـایـندە ی ساتەوختەکانی پـشـوی و
شـیـرـزە بوونی ناوکیانە یە، زمانیش لە جوانییەکانی خـی بـبـهـری
ناکات، چونکە بە خاوی و ووکەشانه بەکاری نەهـنـاوه و هـوـی
ئەوتـی نەداوه تارمایی بخاتە سەر نـهـنـیـیەکانی بـ ئـوـه ی
تایبەتمەندـتـیـیەکانی هەست و سـز تـاریـك دابگـتـتـ، بەـکـو بە
مەغلانی ساتوسەودای لەگەـه دا دەکات و ناھـتـت بە خاوی و خـسـکی

پانتاييه کان داگيربکات، که بهرچاويشمان ده که وٚت کفتوکٚي له ناو
 حاٚه تٚکی شيعريي پارسه نگدا دامرکاوه ته وه و بووه ته ئو تووٚه ييه
 که ئٚستٚتيکا يه کی زيادهٚه وي به ده که کان به خشيووٚه:
 {بهس نه بوو/ ل 9-10، ئو بايه ي گٚماوٚک ده شٚه قٚنٚ/ ل 30، ئي
 ئه فسووني دٚا/ ل 40-41، گٚران يه ک بٚا/ ل 51، چاوٚه واني هه وٚا ٚکن چ
 هه وٚا ٚک/ ل 58-60-62-71-72-76، شيعر ده ستي له سر شانم دانا/
 ل 57-63، پٚغه مبه رٚک ٚووه و ماٚي خٚي ده ٚوا/ ل 64، له سه ره تادا
 ته نيا جوان يي هه بوو/ ل 65، خدا له ته وراتدا/ ل 68، گوٚدان له سر
 لٚوي په نجه ره/ ل 72-73-75، چٚنت ويست ئاوها/ ل 79، دٚم له سينگمدا/
 ل 87، چيمان بٚ ده کرٚ/ ل 91، هه تاوي پٚ ٚهنگي/ ل 93، ئو داره ي
 ته ميووره ي/ ل 95، نز يک قام يشه ٚا نٚک/ ل 99، دٚي گه ليان له/ ل 124}

***سیخناخکردنی شیعر به ئامرازه‌کانی**

بـ شـك له ههـندـ شوـنـيشـدا ههـست بهـوه دهـكرـت كه وـنـهـگهـلـكى زـر و
زهـبهـند كهـهـكه كـراون، گهـرچـى زـينـدووـتـيـيهـكى كـاريـگهـريـش بهـ وـنـهـكان
بهـخـشـراوه، كهـچـى خـوـنـهر پـيـناـكرـت ئـهـو باـبهـته بهـديـبـكات كه
لهـودـيوـيانـدا خـى حـهـشـاردـاوه، ئـهـمه لهـوحـاـهـتهـدا كه شـاعـير بهـشه
ناوـنـهـيـيهـكانـى قهـسـيدهـى پـشـتـگـو خـسـتبـ كه دهـكرـت بهـهـيـهـوه پـهـوهـندى
بـنيـاد بـنـرـت و باـبهـتهـكهـيشـى پـهـ بهـرجهـسته بـكرـت، وهـلـ وـلـلـاى ئـهـوهـيش
كهـهـكه كـردن و قـانـگـدان و تـئاخـنـينـكى زـيـاد له پـهـويـستى وـنـهـ بـه
ناو دهـقى شـيـعـرى هـيـچ شـتـكـ دانـامهـزـرـنـتـجـگه لهـوه نهـبـت كهـ"حـاتم
الصـكر" دهـتـ"قهـسـيدهـى سهـرايـى" بهـرهـم دهـهـنـتـ و هـيـچى دى. بـهـجـگه
لهـوهـ"جى. ئـم. تـريـفـيلـيهـن" يشـلـاى وـايـه شـيـعـر: كه سهـرناـكهـوتـ لهـبهـر
ئـهـوه نـيهـ كه لهـخـياـا بـهـريـه، بهـكو لهـبهـر ئـهـوهـيه كه
خـهـياـلـكى زـر زـيـاد له پـهـويـستى تـدايه، وـاته تـهـنـيا خـهـياـا شـيـعـر
ناـهـنـتـهـدى، هـهـر تـهـنـيا وـنـهـيش شـيـعـر ناـهـنـتـهـدى، يـانـى نه پـهـويـسته
شـيـعـر بهـخـهـياـلـكى زـيـادهـوتـ خـهـفه بـكرـت، نه بهـكـمهـلـكـ وـنـهـيش
لـوـوـوـبـكرـت، هـهـر شـتـكـ، هـهـر ئـلـيـمـنـتـكـ لهـناو شـيـعـردا
ئـامـادهـيـيهـكى زـيـاتـرى هـهـبـت ئـهـوا بـه سـودـوو هاوسهـنگـى هـونـهـرى
لهـقهـدـهـبـت و بهـزهـقيـهـوه بـه باـا نـسـى پـهـوه دياردهـبـت، كه هـهـر
ئـهـمهـيش هـلـكـارى سهـرهـكى سهـرنهـكهـوتـنى قهـسـيدهـيه:

کيسه ۽ له يـڻـشـبـڪـڏا جي دھو ۽

ههزار يـځيه کي فريوو خوار دووم بينی

دای خاش بوو له پښتۍ څخه پیدا جی نه ده بووه وه

چه نه لـدا نـکی به لاشی بوو له گـه شیعردا

میوه چه ند بـ باک و شـ تـا نه به سـر سـیـنـگی دره خـتـه و ه یـدـه گـات

خودایه خ به خت ئاگاداری
ئاای شاعر چه ندین جه نگاوهری به جهرگی له ناودا نژراوه
سروودی زهوی: ل105-106

مانگ ئای چه ندت غهریبی ده کم
بگه یته وه ناو ده فی ده ستم
خ ر له قووایی ده ریادا خاو نابته وه
به ردی بن لم ماندوو ناژی و له در ژبوونه وهی ژگار یا قووت
نازی ده کشن
و نهی و خساری ساوایه کی له شیر ب او و به رد کم کشا
زمان له ناو ب سهی گشت ده سه ا ته کان داگیرسا
ئهی نه مریی له دوو دنیا
ئاگری ژیا نمت له د کی ئه فسانه ییدا کردوو ته وه سروودی زهوی: ل109

هه به ته هه موو شیعر ک هه و کی داه نه رانه ی ته واونه کراوه، هه و کی
سه ره نجام ماوه یه کی کم شاعیر ئه فسوون ده کات و ل ی خ شنوود ده ب ت،
دوآجار بای ا ای و د نیانه بوون ه زامه ندیه کی ده ه و ن ته وه،
ب یه هه و کی دیکه شه ق ا ده گر ت وده سک ت، هه و ک و هه و کی تر و
ک شیعر ک و یه ک کی ترو... ب ک تایی دووباره بوونه وهی هه و کان،
ئیدی هه و ی ته وای سا هه کانی ژیان ده ب ته چامه یه ک که هه رگیز ته و او
ناب ت و هه میشه له ناو به ره مه کانی دیکه دا سه دای خ ی به رجه سته
ده کاته وه:

دروود ب وچان و به هره و فرهه نگی پاراو و ب پایانی ئاده م
دوای ته و او بوونی هه ر شیعر ک
ووبه ووی یه ک داده نیشین
ئاو ده ز ته چاوی و به شک و هه چوونه وه شت ک ده
سروودی زهوی: ل78

*ناسنامه ی شواز

له استیدا شواز له م چامانه خاوه نی یه ک ناسنامه یه، چونکه
نماینده ی یه ک ئه زموونی پشوو در ژه، ح هه ر یه که یان پ ک شیه کی
فره ب هاوتای ت دا نابینر ت ب تاقیکردنه وهی ج ر، یان شواز کی
دیکه، له پ ناوی گه یشتن به ف رمیوولایه کی تاقی نه کراوه،
ف رمیوولایه ک ووبه ووی ب یار کی ترانس نند نتا مان بکاته وه،
ووبه و ویده ستپ ک کی تازه مان بکاته وه که ئامازه ب ت ب دنیا یه کی
تر، که ب به رده وام تی شیعر کی جیاکار بنیات نرا ب ت، شیعر ک که
له خودی جهسته ی زوباندا ئازادی ه نا ب ته دی و وه کو ف ن م ن ل ژبای
ئازادی به دیار بکه و ت و ب هاوچه رخ تییه کی پ داویستی خو ق ن

دهست بدات و په يگير بـت. هـهـ بـهـ تـهـ شـواـز به وـنـه، يـان هـگـهـزـکـي ناگـهـان دـهـسـتـپـدـهـکـات و له چـامـهـکـانـدا دـوـبـارـه دـهـبـتـهـوـه، ئـيـدـى هـهـسـت دـهـکـرـت هـهـمـو دـهـبـتـگـيـن و گـواـسـتـنـهـوـى بـاـبـت لـهـخـ دـهـگـرـت و له هـهـقـيـقـه تـيـشـدا ئـهـو گـواـسـتـنـهـوـانـه لـه شـتـکـهـوـه بـ شـتـکـي دى ئـهـو هـگـهـزى کـتـوـپـيـه تـخ و ئـاـفـهـرـيـده دـهـکـات. لـه اـسـتـيـدا هـنـدـجـار لـه خـمان دـهـپـرـسـين ئـاـيا ئـهـمـانـهـى کـه شـاعـير پـيـان هـهـدـهـسـتـت لـه تـانـوـپـي چـامـهـکـانـدا گـهـمـهـکـردن لـه پـناـوى ئـاـمـانـجـکـي دـيـاـرـيـکـراودا کـه ئـمـه دـهـرکـي پـناکـهـيـن، يـان هـر سـتـايـه بـکـه تـايـبـه تـه به خـي و مـهـبـهـسـتـيـش لـي گـهـمـهـکـردن نـيـيـه. بـهـهـرـجـا، لـه زـر شـوـنـى تـردا هـهـسـت بـهـوـه دـهـکـرـت کـه شـاعـير لـه قـهـيـران و تـهـنـگـزـهـدـايـه، بـگـومـان قـهـيـرانـي بـهـسـا دـاچـوون و نـزـيکـبـوونـهـوـه لـه کـتـايـي، لـه مـردن، لـه دـنـيـايـهـک کـه نـاـدـيـارـه، هـنـگـه دـزـهـخ، يـان بـهـهـسـت بـت، لـه شـهـيـتان، يـان لـه خـودا نـزـيکـبـوونـهـوـه بـت. نـزـيکـبـوونـهـوـه جـهـمـسـهـرى گـرـيـنـگـي ئـهـو قـهـيـرانـهـيـه و ئـيـدـى شـيـعـر هـهـمـو دـهـمـامـکـهـکـانـي جـارـانـي خـي و نـدـهـکـات، يـان فـيـان دـهـدات بـ ئـهـوـى تـهـمـومـژـک بـهـوـتـهـوـه، بـ ئـهـوـى وونـيـيـهـک، وونـيـيـهـکـي دـهـگـمـهـن خـي دـهـسـتـهـبـهـر بـکـات:

ئادهم ده مامک وهک ده بده بهى دهم با
به ولا و ئه ملادا ده چـت سروودی زهوى: ل95

ئـهـو هـهـسـتـکـردن و دـرکـانـدنـه مـيـتـاـفـيـزـيکـيـهـيـش هـر بـهـرـدـهـوام دـهـبـت و لـهـبـيـرى نـاچـت کـه يـهـکـک لـه پـهـيـامـهـکـانـي خـي بـکـاتـه پـهـوـنـدـيـيـهـکـي بـاـبـهـتـيـانـه لـه نـوانـي دـوونـيـادا. ئـهـو دـوونـيـايـهـى کـه لـه ژـر کـنـتـرـي هـهـبـژـارـدنـي ئـمـهـدـايـه، دـنـيـايـهـک کـا تـيـانـه تـيـدا جـيـگـير دـهـبـين و ئـهـوى تـريـش مـاـي هـهـتـا هـتـايـيـمـانـه، بـيـه هـهـسـت بـهـوـه دـهـکـهـيـن تـيـشـکـ دـهـخـاتـه سـهـر ئـهـوـى يـهـکـهـمـيان، بـهـمـام بـه شـوـيـهـکـي نـاـاـسـتـهـوـخـ باسـي ئـهـوى تـريـان دـهـکـات:

ئاوى چاو له کتـبخانهـى ئاشکـرابوونـى هـماکـانـي دـوونـيا
بـهـسـهـر دـهـفـتـهـرى شـيـعـر مـدا دـهـبـارـت سروودی زهوى: ل114

هـهـنـدـکـ دـهـن سـهـرـهـتـاي گـا فـه و جـوانـيـيـه
هـهـنـدـکـيـش دـهـن کـتـايـي
بـوـارى سـهـرـهـتـا و کـتـايـي بـووم
کـتـايـيـش وـهـک سـهـرـهـتـا
هـهـمـان هـهـسـتـي بـم هـهـبـوو سروودی زهوى: ل11

ده توانم باوه بهو هه موو شتانه بهـنـم کـه بـيـنـيـوومـن

چونکه هه موویان خهون بوون سروودی زهوی: ل63

له ما ی هه میسه ییدا

کۆل ده رگایه یان په نجه ره سروودی زهوی: ل70

بـ تاریک داهاتن زـری نه ماوه سروودی زهوی: ل89

دـا جـ بهـخـ ناگرـ و بهردهوام جـ ده گوازـتهوه

ئهی جـ هه موومانـت حه په ساندووه سروودی زهوی: ل92

له مانه یش بترازـت شاعیره کو له سه ره تادا ئاماژه ی پـکرا خودانی

ئـیگـیه کی ههـئاوساو و نائاساییه، ده توانـ له جهسته ی قه سیده کاند

زـر به ئاسانی جـ پـی ههـبگیرـت:

ئهی هه قیقهـت من باجی تـم

تاج ئیره ییم پـده بات سروودی زهوی: ل57

ـوخسارم ئه فسوونی ـووناکی خودایه سروودی زهوی: ل58

گه ورهـم نه شونما ئه گهر به درـ ماچ بکهـم

خودا و خود سزام ده دهـن سروودی زهوی: ل58

له ما ی تـدا ـاده کشـم و دهـوانمه جوانیت ئهی خودا

سروودی زهوی: ل116

*ده ره نجام: ــحی زوبان و کارکردی شیعر

ئهی ـاستی بـت شیعی له مهـزنـتییه وه ههـقووـاو ده توانـت

کارکردـکی مهـزنی بهـسەر ـحی زوبانه وه ههـبـت به و پـیه ی کهـ"گاستـن

باشلار" ئاماژه ی بـ ده کات، وـنه ی شیعریش بـگومان له زمانه وه په یـدا

دهـبـت و هه میسه یش نه ختـک له سه رووی زمانی گه یاندن و ماناوه یه،

مادامه کی ناوهرـکیش شیمانیه هه روه کو ئه وه ی تیـریسته کانی

خوـندنه وه و وهـرگرتن بـی چوونه، کهواته ده کرـ بــین خوـندنه وه،

یانی ههـهـنجان و پـشبینی کردن و ئه نجامگیری. بـگومان پـکـشی

ئه وهـم نه کردووه بـم خه ریکی ـاقه کردنی ده قه کان بوومه، بهـکو له

ههـندـ شوـندا ههـندـک له بهـشه کانی ئهـم ئهـزموونهـم بهـرباسداوه و له

ههـندـ شوـننی تـریشدا بهـپـی توانا ههـوـم داوه فهـزای گشتی ده قه کان

بدوـنـم و سهـرپشکیان بکهـم بـ ئه وه ی به پـناسه کانی نـو دهـق،

ده قه کان دووباره شهـقـا بهـخشنه وه. دیاره ههـست و سـزه کانی ناوتوـی

شیعر ههـتا بـی چـوپـن، شاعیر هه روه کو ستارـبنیسی بـی چووه

نکووـی له خودی خـی ده کات و تـیده پهـنـد و گـانکاری به سه ردا

دـت.

لهوانه يه له هه موو شو ښکدا قوو ښوونه وه دهقه کانی دهو ښه مند نه کړد بټ، دنيا بينييه کی مه حکم و تڼ کمه به دینه کړت، يان به جړ کی تر بڼ ښ دنيا بينييه کی وردوخاش و کڼ ټاڅراو خي دهسه پښت، دهش له وه وه سهرچاوهی گرت بټ که شاعیر دهرک به په رتوب ښاویي دنيا که ی بکات، بڼ گومان له دهره نجامی هه ست کړدن کی به ښ به تڼ په ښی ته مهن و به سا ډاچوون، که ته مهن له ټاکامدا ده بټ ته مایه ی ته وهی که پشت له یه کټی بابت بکات و له تانو پټی به ره مه کاند لاواز به دهرکه ون، يان نادياربن.

هه ښه ته تڼ کست به پڼ شمهرجی خودی و بابه تی مه حکوم، واقعی خي به دهر له واقعی مه وزووعی بنیات نه ناوه، به کو کڼ مه کی لڼ وه رگرتووه بڼ ته وهی واقعی کی ته وتڼ بخو ښ ښ که جڼ گای بڼا بټ، يانی سهرچاوهی هه بټ و ته مهنده ښ خیا ښ نه پڼ چټه وه، که له خو گهی باوه ښ پڼ ه ښانه وه دوور بټ و به چاوی ټاسایي نه بینر ت. بڼ جگه له مانه ښ، له ښ استیدا شاعر له پڼ ناوی کڼ مه ښ ښ وڼ نه، يان کڼ مه ښه خیا ښ کی چه مووش و کڼ مه ښه هه ست کی هه یه جان ټام ښ و هه چوودا نایه ته دی، به کو گشت ښ که و له کڼ مه ښ بهش و ټلیم ښتی بچو وکتر پڼ ښ هاتووه، که له دوو تو ښ ته مهنووسینه دا ټامازه مان پڼ یانداوه. له یادیشمان نه چټ ته وهی که لڼ ره دا به زه قی په ی پڼ ده برت ته وه یه که شاعیر دیسان بڼ چه سپانندن و سه قامگیر کړدن ښ مزه کڼ نو ته فسانه کانی خي هه و ښ کی دژوار و جیددی داوه، توانستی بڼ و ښ نه شی له کڼ کړدنه وهی دژوازیه کان پیشانداوه و جاروبار به ته مومر ښ ټووشی قه سیده ده کات که ته وه ښ بڼ شک کڼ مه کی وه رگر ده کات بڼ ته وهی پتر له پڼ کهاته و که رهسته هه مه جڼ ره کانی شاعر ورد بټ ته وه و لڼ یان ښ اېم ښت و ته ته ممولیان بکات.

دیاره له سهره تادا مه به ست و نیازم ته وه بوو هه و ښ ته یه کی پشوو در ټر به رانېر به خه ون و ښ نه ی شاعر یی ته مهنه زمونه بکه م، به ټام نه ده کرا هه ند ښ لایه نی دیکه باز نه ده نه دوو تو و ښ ووبه ره کانی ته مهنه و ښ دیار ی کړدن فهای گشتی دهقه کانی له ته ست گرتبوو. له ښ استیشدا ته مهن ښ اوب ښ چوونانه ته گهر چی بهش کیان زڼر گشتین، سهره ښ ای ته وه ښ بڼ ته وه دهر نه بڼ اون هه تا به ش ښ وه یه کی کاتیگ ښ ریکیان هه ربگیر ښ، چونکه دواچار هه موو شت ښ هه ر ښ ټه یه و شتی له و بابه ته ښ ها بوونی نیه. به هه رجا ښ من هه تا ته مهن ساته وه خته ښ پڼ موایه خو ښ دنه وه یه کی بهر پرسانه و جیددیانه بڼ ته زموونی شاعر ی (سه باح ښ نه جده ر) ته نجام نه دراوه و زاتی ته وه ده که م بڼ م ته مهنه زمونه به پڼ چه وان ه ی ته وان ه ی پڼ شووی دنه مان ده دات ته و گڼ شه نیگا پڼ شوه خت و ټاماده یه شکست پڼ به ښ نین له گه یشتن

به شانشینی شیعره‌کان، به‌کو واماڤ لـده‌کات ببینه خاوه‌نی گـشه‌نیگایه‌کی (ته‌واو جیاواز)، که ئه‌وه‌یش به تـوانینی من تاقیکردنه‌وه‌ی دنیا‌بینیی و دیدـکی تره بـه سمینی دنیا‌یه‌کی تر که دنیا‌ی ده‌قی کراوه‌یه و چه‌ندین گریمانـه ده‌گر و هـه‌وـستی جیا جیا ده‌ورووژـن و بـگومان هـه‌وـسته‌یه‌کیش بـه ئه‌وه‌ی کارفه‌رما و ئه‌رکی خـی به چه‌شنـکی دانسقه به‌جـ بهـنـ پـویسته له یه‌ک گـشه‌نیگاوه بـوانـته داھـنانی ناوازه هه‌تا به جـرکی دروستتر ده‌ره‌نجامه سوودمه‌نده‌کان به وه‌رگر بگه‌یه‌نـت. دواجار، ئه‌وه‌ی نه‌وتراوه ئه‌وه‌یه که هه‌موو شاعیرـکی داھـنـه‌ر شتـک ده‌گرـته ئه‌ستـ، با ئه‌و شته ناو بنـین گـین، گـینیی دنیا ناـم، به‌کو گـینـکم مه‌به‌سته هه‌ر چه‌ند ناچیزیش بـت هه‌ر گرینگ و پـه بایه‌خه، به‌ام ئه‌گر گـینیی دنیا‌بینیی مرـق بـت ئه‌وا بـچـه‌ند و چوون شاعیر به زیاده‌وه په‌یامی ترانسـندـنتاـی خـی گه‌یاندووه و مه‌به‌ستی خـیشی پـکاوه.

نیسان و مایسی 2012: له‌ندهن

سه‌رچاوه‌کان:

- 1- أرشیبالد ماکلیش - الشعر و التجربة - ترجمه: سلمی الخجراو الجیوسی - مراجعه: توفیق الصایغ - دار الیقچه العربیه - مـسه فرانکلین للکباعه والنشر - بیروت، نیویورک. 1963.
- 2 - محمد مبارک - مواقف فی اللغة والادب والفکر - دار الفارابی بیروت - مکتبه النهجه بغداد. 1974.
- 3 - د. علی جعفر العلق - فی حدایه النص الشعری - دراسات نقدیة - دار الشـون الیقافیة العامه - الکبعه ألولی - بغداد. 1990.
- 4 - سی. دی. لويس - الصورة الشعریه - ترجمه: د. احمد نصیف الجنابی و اخرون - دار الرشید للنشر - بغداد. 1982.
- 5 - حاتم الصکر - مواجهات الصوت القادم - دراسات فی شعر السبعینات - دار الشـون الیقافیة - بغداد. 1986.
- 6 - وجیه جارودی - واقعیه بلا چفاف - ترجمه: حلیم گوسون - مراجعه: فـاد حداد - دار الکتاب العربی للکباعه والنشر - القاہره. 1968.
- 7 - جبرا ابراهیم جبرا - النار والجوهر - دراسات فی الشعر - المـسه العربیه للدراسات والنشر - بیروت - بدون تاریخ.
- 8 - د. محمد خیر البقاعی - بحوڤ فی القراوه و التلقی - مرکز الانماوالحجاری - حلب. 1998.
- 9 - کریستوفر کودویل - الوهم والواقع - دراسه فی منابع الشعر -

- ترجمه: توفیق ألاسدى - دار الفارابى - بيروت . 1982
- 10- نيما يوشيج - ارزش احساسات و پنجمقاله در شعر و نمايش - انتشارات گوتنبرگ - 1351.
- 11- عبدالعلى دست غيب- نيما يوشيج (نقد و بررسى)- انتشارات پازند- چاپ دوم . 1354
- 12- أدبيات نوين ايران - از انقلاب مشروگيت تا انقلاب اسلامى - ترجمه و تدوين: يعقوب اژند - انتشارات امير كبير - تهران . 1363
- 13- فهرهنگى زاراوهى ئهدهبى و هخنهى - نهوزاد ئهحمده ئهسوده - به هه بهر هتى چاپ و ب هه او كرده وه - سه هه مانى . 2011
- 14- Gaston Bachelard-The Poetics Of Space- Translated by: MariaJolas- Beacon Press- Boston 1994.
- 15- Poetry 1900- 1975- Edited by: George Mac Beth-Longman With .Faber and Faber- Ninth impression 1989